

महामति श्री प्राणनाथजी प्रणीत

श्री कृष्णद्वजाभा (छोटा)

श्री राज श्यामाजी

प्रकाशक

श्री ५ नवतनपुरीधाम
जामनगर

निजानन्दाचार्य श्री देवचन्द्रजी महाराज

महामति श्री प्राणनाथजी महाराज

શ્રી તારતમ સાગર

“નિજનામ શ્રી કૃષ્ણાજુ, અનાદિ અક્ષરાતીત” ॥
સો તો અબ જાહેર ભયે, સબ વિધ વતન સહીત ॥

શ્રી ક્યામતનામા (ઇટોટા) ગ્રંથ પ્રારંભ

શ્રી ઇટોટા ક્યામતનામા ગ્રંથનું અવતરણ વિક્રમ સંવત ૧૭૪૪માં ચિત્રકૂટમાં થયું. તેમાં બ્રહ્મસૂષ્ટિ અને જગતનું વિવરણ આપીને પયંગંખરો (અવતારીઓ)નું સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે. ધર્મના માર્ગ ચાલનારાઓના, વિશુદ્ધ આચરણ દર્શાવનારા આ ગ્રંથમાં બે પ્રકરણ અને બસો સતત ચોપાઈઓ છે તથા તેની ભાષા હિન્દી છે.

મોમિન દુનીકા બેવરા

જો નૂર પાર અરસ અજ્ઞમ, એ જો બેવરા ક્યામત કા ।
મોમિન દુની કી તફાવત, એ ફના ઓ બીચ બકા ॥ ૧ ॥

અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત પરમધામ છે. તેની ઓળખાણ માટે ક્યામતનું વિવરણ છે. બ્રહ્માત્માઓ અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત પરમધામના છે અને જગતના જીવો નાશવંત ભૂમિકાના છે આ બન્નેમાં આ જ તફાવત છે.

જબ લાહૂત સે રૂહેં ઉતરીં, કહ્યા અલસ્તો બે રબ કુંમ ।
નાસૂત જિભીમેં જાએ કે, જિન મુઝે ભૂલો તુમ ॥ ૨ ॥

કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી આ નાશવંત જગતમાં અવતરિત થયા તે સમયે ખુદાએ તેમને કહું, હું તમારો સ્વામી છું. (અલસ્તો બિરજ કુંમ). તમે નાશવંત જગતમાં જઈને મને ભૂલશો નહિ.

તબ રૂહોં બલે કહ્યા, હમ ભૂલેં નહીં કર્યોએ કર ।
તુમ સાહેદ કિએ રૂહેં ફિરસ્તે, પલ રેહે ન સકેં તુમ બિગર ॥ ૩ ॥

ત્યારે બ્રહ્માત્માઓએ કહું ‘જરૂર’ (ભલે). આપ જ અમારા સ્વામી છો. અમે આપને કોઈપણ રીતે ભૂલીશું નહિ. આપે બ્રહ્માત્માઓ માટે દેવદૂતો (ફરિસ્તાઓ)ને સાક્ષી બનાવ્યા છે. અમે આપના વગર ક્ષણભર માટે પણ રહી શકતા નથી.

તુમ ખાવંદ હમારે સિર પર, અરસ અજ્જમ બકા વતન ।
હમ ક્યોં ભૂલેં સુખ કાયમ, તુમારે કદમોં હમારે તન ॥ ૪ ॥

આપ અમારા સ્વામી છો. (અમે આપની છત્રછાયામાં છીએ) અખંડ પરમધામ અમારું ઘર છે.
અમે આપનાં અખંડ સુખોને શી રીતે ભૂલી શકીશું, જ્યારે અમારાં મૂળ તન (પરાત્મા) જ
આપનાં ચરણોમાં છે.

હકેં કૌલ કિયા ભેજોં માસૂક, તિન કે સાથ ઝુરમાન ।
ભેજ ઈલમ લેજોં જગાએ, દેસી રૂહઅલ્લા સબ પેહેચાન ॥ ૫ ॥

તે વખતે પરમાત્માએ વચ્ચનો આપ્યાં, હું શ્રીશ્યામાજીને સંદેશવાહક બનાવીને તમારે માટે
મોકલીશ. તેમની સાથે મારો સંદેશ હશે. હું મારું બ્રહ્મજ્ઞાન મોકલીને તમને જાગૃત કરી લઈશ.
શ્રીશ્યામાજી એ બ્રહ્મજ્ઞાન દ્વારા તમને તમામ પ્રકારની ઓળખાણ કરાવશે.

હાથ રસૂલ કે ઝુરમાન, રૂહઅલ્લા સાથ ઈલમ ।
હાદી કરાવેં હજૂર બંદગી, ખોલે પટ હક કે ઝુકમ ॥ ૬ ॥

આ રીતે પરમાત્માએ પોતાના સંદેશવાહક (રસૂલ)ના હાથે સંદેશા મોકલ્યા અને શ્રીશ્યામાજી
સાથે જાગૃત બુદ્ધિનું જ્ઞાન (તારતમ જ્ઞાન) મોકલ્યું. હવે શ્રીશ્યામાજી શ્રીરાજજીના હુકમથી
અજ્ઞાનનાં આવરણો દૂર કરી પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ભક્તિ કરાવશે.

તીનોં સૂરત મહંમદ કી, તિન જુદી જુદી કરી પુકાર ।
રૂણેં ફિરસ્તે લેવેં સબ સાહેદિયાં, જો લિખ ભેજ પરવરદિગાર ॥ ૭ ॥

રસૂલ મહભ્રમદ દ્વારા દર્શાવાયેલાં શ્રીશ્યામાજીનાં ત્રણેય સ્વરૂપોએ જુદી જુદી રીતે જ્ઞાન આપ્યું.
આ રીતે બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ પરમાત્મા દ્વારા મોકલેલ સંદેશાને સાક્ષીના રૂપે ગ્રહણ કરશે.

બસરી મલકી ઔર હકી, એ તીનોં કે જુદે ખિતાબ ।
એક ઝુરમાન લ્યાઈ દૂસરી કુંજી, તીસરી ખોલે કિતાબ ॥ ૮ ॥

શ્રીશ્યામાજીનાં ત્રણ સ્વરૂપો (બશરી, મલકી અને હકી)ને જુદા જુદા પ્રકારની શોભા (ઉપાધિઓ) મળી
છે. તે પૈકી એક (રસૂલ મહભ્રમદ) પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવ્યા. બીજા (શ્રીદેવચંદ્રજી)એ આ તારતમ
જ્ઞાન રૂપી ચાવી આપી. તો ગ્રીજા (શ્રીપ્રાણનાથજી)એ આ ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કર્યા છે.

લિખ ભેજ રમૂજેં ઈસારતેં, દો ગિરો તીન સૂરત પર ।
દૂસરા બકા કી ન ખોલ સકે, એ વાહેદત ગુજ ખબર ॥ ૯ ॥

પરમાત્માએ આ ત્રણ સ્વરૂપો દ્વારા બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ માટે પરમધામનાં ગૂઢ રહસ્યો
સંકેત રૂપે મોકલ્યાં છે. આ અદ્વૈત સ્વરૂપો સિવાય બીજું કોઈ પણ અખંડ પરમધામનાં એકાત્મ
ભાવના ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી શકતું નથી.

હજરત આઓ આયા સબ કોઈ, ઔર લે ચલેંગો સબ ।
એ લિખિયાં જો ઈસારતેં, ઝુરમાયા ફિરે ન કબ ॥ ૧૦ ॥

હવે પોતે પરમાત્મા સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટ્યા છે. તેમની સાથે તમામ શક્તિઓ ભળી ગઈ છે.

તેઓ બધી સૂચિઓને નિર્મલ બનાવીને બ્રહ્માત્માઓ અને ઈશ્વરી સૂચિને પોતપોતાના ધામમાં જાગૃત કરશે. કુરાનમાં આ રીતે જે પણ સંકેતો આપ્યા છે તે ક્યારેય પણ નિરર્થક બનશે નહિ.

ચલે લૈલત કદર સે, તકરાર જો અવ્વલ ।
સો ભેલેં દુનીકે ક્યોં ચલેં, જો ઉમત અરસ અસલ ॥ ૧૧ ॥

પરમાત્મા જ બ્રહ્માત્માઓને મહિમામથી રાત્રિ (લૈલ-તુલ-કદ્ર)ના પ્રથમ ખંડ વ્રજમાંથી રાસ મંડળ માટે લઈ ગયા છે. નાશવંત જગતના જીવો અખંડ પરમધામના આ બ્રહ્માત્માઓ સાથે શી રીતે ચાલી શકે ?

ગિરો બચાઈ સાહેબ ને, તલે કોહુતૂર હૂદ તોફાન ।
બેર દૂજી કિસ્તી પર, ચઢાએ ઉભારી સુભાન ॥ ૧૨ ॥

આ વ્રજમંડલમાં ઈન્દ્રના કોપને સમયે શ્રીકૃષ્ણે બ્રહ્માત્માઓને ગોવર્ધન પર્વત નીચે સુરક્ષિત રાખ્યા હતા. આ પ્રસંગને કુરાનમાં “હૂદતોફાન” કહેવામાં આવ્યું છે. તે સમયે હૂદ પયગંબર પોતાના સમુદ્રાયના લોકોને કોહુતૂર પર્વત નીચે સુરક્ષિત રાખ્યા હતા. બીજીવાર નૂહ તુફાનના સમયે પણ તેમણે જ યોગમાયાના નાવમાં ચઢાવીને તેને પાર કર્યો હતો.

અબ આઈ બેર તીસરી, તિનકા સુનો બિચાર ।
પેહેચાન બિના ગિરો ક્યા કરેં, યા યાર યા સિરદાર ॥ ૧૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓ હવે ત્રીજીવાર આ બ્રહ્માંડમાં આવ્યા છે. તેનું વિવરણ સાંભળો. બ્રહ્માત્માઓ અથવા ઈશ્વરી સૂચિ જ કેમ ન હોય, જ્યાં સુધી તેમને ઓળખાણ નહિ થાય ત્યાં સુધી તેઓ જાગૃત શી રીતે થઈ શકે ?

યા અરસ આપકી પેહેચાન, યા હક હાદી રૂહેં નિસબત ।
ગિરો ખાસી ઉતરી અરસ સે, ઔર દુની પૈદા જુલમત ॥ ૧૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓને પોતાના ઘર પરમધામની, પોતાની તથા શ્રીરાજજી અને શ્રીશ્યામાજીની ઓળખાણ છે તેઓ પોતે પરમધામથી અવતરિત થયા છે. તેમને કુરાનમાં શ્રેષ્ઠ સમુદ્રાય (ખાસી ગિરોહ) કહ્યા છે. બાકીના બધા જીવો શૂન્ય નિરાકારથી ઉત્પત્ત થયેલા માનવામાં આવ્યા છે.

દિલ મોમિન અરસ કહ્યા, સૈતાન દુની દિલ પર ।
ક્યોં ગિરો દુની ભેલી ચલે, ભર્ય તફાવત યોં કર ॥ ૧૫ ॥

તેથી બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે. નશ્વર જગતના જીવોના હૃદયમાં તો દુષ્ટ સેતાનનું સાખ્રાજ્ય છે. આ રીતે નશ્વર જગતના જીવો બ્રહ્માત્માઓની સાથે શી રીતે ચાલી શકે ? આ બને સમુદ્રાયોમાં આ જ અંતર છે.

ના પેહેચાન ના નિસબત, દુની ગિરો અસલ દુસમન ।
એક હક ન છોડેં મોમિન, દુની દુનિયાં બીચ વતન ॥ ૧૬ ॥

નાશવંત જગતના જીવોને પરમાત્માની ઓળખ નથી કે તેમની સાથે સંબંધ પણ નથી. તેથી તેઓ બ્રહ્માત્માઓ સાથે શત્રુતા રાખે છે. બ્રહ્માત્માઓ અખંડને છોડી શકતા નથી. જ્યારે નાશવંત જગતના જીવો નશ્વર ભૂમિને જ પોતાનું ઘર સમજે છે.

નિસબ્ધત ઈન તફાવત, એ ભેલેં ચલેં ક્યોં કર ।
દુની જિભી ગિરો આસમાની, દુની કે પાંઊં ગિરો કે પર ॥ ૧૭ ॥

આ બનેના સંબંધમાં જ આટલું અંતર છે. તેથી આ બને એકી સાથે શી રીતે ચાલી શકે ? આ જીવોનો માર્ગ કર્મકંડ અર્થાત્ “પિપિલિકા” માર્ગ કહેવાય છે. જે કર્મો પ્રમાણે કમશઃ ચાલે છે. જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ પ્રેમ અને જ્ઞાનની પાંખોથી ઉડીને આકાશી માર્ગનું અનુસરણ કરે છે. (આકાશને આંબે છે.)

એક ઈમાન દૂજા ઈસક, એ પર મોમિન બાજુ દોએ ।
પટ ખોલ પોહોંચાવે લુંદની, ઈન તીનોં મેં દુનીપેં ન કોએ ॥ ૧૮ ॥

બ્રહ્માત્માઓને ઉડવા માટે એક બાજુ વિશ્વાસની પાંખ તો બીજુ બાજુ પ્રેમની પાંખ છે. તેમની પાસે તે તારતમ જ્ઞાન છે જે અજ્ઞાનનાં આવરણોને દૂર કરી, પરમધામનો અનુભવ કરાવી શકે છે. જ્યારે નાશવંત જગતના જીવો પાસે ન તો પ્રેમ છે, ન તો વિશ્વાસ છે અને ન તો આ પ્રકારનું જ્ઞાન છે.

એ દુની ચલે ચાલ વજૂદ કી, ઉમત ચલે રૂહ ચાલ ।
લિંગા એતા ફરક કુરાનમેં, દુની ઉમત ઈન મિસાલ ॥ ૧૯ ॥

નાશવાન જગતના જીવો શરીર દ્વારા (કર્મકંડના માર્ગે) ચાલે છે. જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ આત્માની રીતિ પ્રમાણે ચાલે છે. આ રીતે કુરાનમાં નશ્વર જગતના જીવો અને બ્રહ્માત્માઓમાં આટલું અંતર લખ્યું છે.

કહ્યા દુનિયાં દિલ મજાજી, સો ઉલંઘે ના જુલમત ।
દિલ અરસ હકીકી મોમિન, એ કહે કુરાન તફાવત ॥ ૨૦ ॥

નશ્વર જગતના જીવોનું હૃદય બ્રમિત છે. તેથી તેઓ શૂન્ય-નિરાકારને પાર કરીને આગળ વધી શકતા નથી, જ્યારે બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને સત્ય પરમાત્માનું ધામ કર્યું છે. કુરાનમાં આ બનેમાં એ અંતર કહેવામાં આવ્યું છે.

ઈનમેં રૂહ હોએ જો અરસ કી, સો ક્યોં રહે દુનીસો મિલ ।
કૌલ ફૈલ હાલ તીનોં જુદે, તામેં હોએ ના ચલ બિયલ ॥ ૨૧ ॥

આ જગતમાં જે પરમધામના આત્માઓ હશે તેઓ નશ્વર જગતના જીવો સાથે મળીને શી રીતે રહી શકશો ? કારણ કે તે બનેનાં મન, વચન અને કર્મ ત્રણેય જુદા જુદા પ્રકારનાં હશે. જેમાં કોઈ પરિવર્તન નહિ હોય !

જો મોમિન દેખેં રાહ દુની કી, સો રૂહ નહીં અરસ તન ।
દુનિયાં ઘર જુલમત સે, મોમિન અરસ વતન ॥ ૨૨ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓ નશ્વર જગતના જીવોની રીત પ્રમાણે ચાલે છે, તેમનાં મૂળ તન (પરઆત્મા) પરમધામમાં નથી. કારણ કે નાશવંત જગતના જીવોનું ઘર શૂન્ય-નિરાકાર છે અને બ્રહ્માત્માઓનું ઘર અખંડ પરમધામ છે.

પેહેલે ચલ્યા સૈયદ અકેલા, તથ તો થી સારિયત ।
અબ અકેલે ક્યોં છોડિએ, ગિરો પોહોંચી દિન મારફત ॥ ૨૩ ॥

રસૂલ મહભ્રદ (સૈયદ) પહેલાં એકલા જ આવ્યા હતા. તેથી તેમણે કર્મકાંડ માર્ગ ચલાવ્યો. હવે તો બ્રહ્માત્માઓ સમક્ષ બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પ્રભાતનો ઉદ્ય થયો છે. તેથી તેમને પોતાના ધણી વગર એકલા શી રીતે છોડી શકાય ?

પેહેલે એક જહૂદ બુજર્ગ, તિન પીઠ ન છોડી મહંમદ ।
યાર અસહાય ન ચલ સકે, તાકી દે મસનવી સાહેદ ॥ ૨૪ ॥

પૂર્વમાં રસૂલ મહભ્રદના સમયે પણ એક એવો યહૂદી હતો, જેણે તેમનો સાથ છોડ્યો ન હતો. તેમના બીજા મિત્રો તેમની સાથે ચાલી શકતા ન હતા. તેની સાક્ષી ‘મસનવી’ ગ્રંથમાં આપવામાં આવી છે.

જહૂદ કહિએ ક્યોં તિન કો, જો કરે ઐસે ફેલ ।
આગે હુઅા સબન કે, કદમ છોડી ના મહંમદ ગૈલ ॥ ૨૫ ॥

જેમનું આચરણ આ પ્રકારનું રહ્યું છે તેમને યહૂદી શી રીતે કહેવાય ? તે તો એ બધાથી આગળ રહ્યા છે. તેમણે રસૂલ મહભ્રદના માર્ગને છોડ્યો નહિ.

તિન ખુલ્લી રૂહ નજર, જાએ હક્કે બકસી બાતન ।
ઈન રાહ સોઈ ચલસી, જો હક અરસ દિલ મોમન ॥ ૨૬ ॥

જેમને પરમાત્માએ પોતે પોતાનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરનારું જ્ઞાન (તારતમ્જ્ઞાન) આપ્યું છે, તેમની જ આત્મદાસ્તિ ખુલ્લી છે. બ્રહ્માત્માઓ જ બ્રહ્મજ્ઞાનના આ માર્ગ પર ચાલશે, તેમનાં હદ્યને પરમાત્માનું ધામ કહેવામાં આવ્યું છે.

દિલ મજાજુ જો કહે, તાકોં અરસ દિલ કબું ન હોએ ।
સો આએ ન સકે વાહેદતમેં, જિન દિલ ઈબલીસ કહ્યા સોએ ॥ ૨૭ ॥

જેમનું હદ્ય મોહગ્રસ્ત છે, તે પરમાત્માનું ધામ ક્યારેય થઈ શકતું નથી. તેથી નાશવાન જગતના જીવો ક્યારેય દિવ્ય પરમધામમાં આવી શકશે નહિ કારણ કે તેમના હદ્યમાં દુષ્ટ શેતાનનું સામ્રાજ્ય છે.

રસૂલેં રાહ બતાઈ ભ્યારાજમેં, અરસ લેસી સોઈ મોમન ।
દેખાઈ ચઢ ઉત્તર, જો હક્કે બિલવત કહે સુકન ॥ ૨૮ ॥

રસૂલ મહભ્રદે પરમધામનો માર્ગ દર્શાવ્યો. જે બ્રહ્માત્માઓ આ માર્ગ ચાલે છે તેઓ જ બ્રહ્માત્માઓ છે. તેમણે પોતાની સુરતાને પરમધામ પહોંચાડીને અને ત્યાંથી પાછી વાળીને પરમાત્મા દ્વારા એકાંતમાં કહેલાં વચ્ચનોનું માર્ગદર્શન કર્યું.

મજકૂર કરી મહંમદ ને, હક હાદી બીચ રૂહન ।
હક્કે કહ્યા ઉત્તરતે રૂહોં કોં, સો સબ મુસાફ કરે રોસન ॥ ૨૯ ॥

તે સમયે રસૂલ મહભ્રદે એ વાતો બતાવી જે પરમધામમાં શ્રીરાજજી, શ્રીશ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચે થઈ હતી. બ્રહ્માત્માઓને આ જગતમાં આવતી વખતે પરમાત્માએ જે કહ્યું

હતું તેનો ઉત્કેખ કુરાનમાં કરવામાં આવ્યો છે.

જો પોહોંચ્યા ઈન બિલવતે, દિલ હકીકી ઈન રાહ ।
ઈત દિલ મજાજ આએ ના સકે, જિત ઈબલીસ દિલોં પાતસાહ ॥ ૩૦ ॥

જેમનાં હદ્ય સત્યપ્રિય છે તે જ બ્રહ્માત્માઓ આ માર્ગ પર ચાલીને પરમધામ-મૂલમિલાવાનો અનુભવ કરી શકે છે. નાશવાન જગતના જીવો એ માર્ગ પર ચાલી શકતા નથી, તેમના હદ્યમાં શેતાનનું સામ્રાજ્ય છે.

ભૂલે કરેં જાહેરિયોં સિક્ફત, સુધ ન પરી બાતન ।
મારફત સૂરજ ઊરો બિના, ક્યોં દેખેં બકા અરસ તન ॥ ૩૧ ॥

બાધ્યદિલિબાળા મનુષ્ય બ્રહ્માત્માઓની પ્રશંસાને પોતાના ઉપર લઈને મોટી ભૂલ કરે છે. તેમને ધર્મગ્રંથોના ગૂઢ રહસ્યોનું જ્ઞાન થયું નથી. હકીકતે બ્રહ્મજ્ઞાનરૂપી સૂર્યોદય થયા વગર તેઓ દિવ્ય પરમધામ અને બ્રહ્માત્માઓને શી રીતે જોઈ શકે ?

તો દેં બડાઈ જાહેર પરસ્તોંકોં, જો સમજે નહીં હકીકત ।
હક ઈલમ આએ બિના, સો ક્યોં સમજે મારફત ॥ ૩૨ ॥

જ્યાં સુધી પરબ્રહ્મ પરમાત્માની યથાર્થતા સ્પષ્ટ ન થાય ત્યાં સુધી તેઓ જગતમાં પ્રતિષ્ઠિત દેવી-દેવતાઓની જ પૂજા કરે છે. બ્રહ્મજ્ઞાનના અવતરણ થયા વગર પણ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ઓળખ શી રીતે થઈ શકે ?

સરિયત કરે ફરજ બંદગી, કરે જાહેર મજાજ દિલ ।
બકા તરફ ન પાવે અરસ કી, એ ફાની બીચ અંધેર અસલ ॥ ૩૩ ॥

નાશવાન જગતના જીવો કર્મકંડને આધારે ઔપચારિક પૂજા કરે છે. તેમનું હદ્ય અસત્ય તરફ હોય છે. તેમને અખંડ પરમધામની દિશા ન મળવાથી તેઓ નશરતાને જ સત્ય સમજીને અજ્ઞાન રૂપી અંધકારમાં પડી રહે છે.

દિલ હકીકી જો મોમિન, સો લેં માએને બાતન ।
હક ઈલમ ઈસક હજૂરી, રૂહેં ચલેં બકા હક દિન ॥ ૩૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ સત્ય હદ્યવાળા કહેવાય છે. તેઓ જ ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો ગ્રહણ કરે છે. તેઓ તારતમ જ્ઞાનરૂપી બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને પ્રેમપૂર્વક પરબ્રહ્મ પરમાત્માની સેવા કરે છે. એ બ્રહ્માત્માઓ બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રકાશમાં અખંડ ધામનો માર્ગ ગ્રહણ કરે છે.

ફેર આએ રસૂલ સ્યામ મિલ, સોઈ ફેર આએ યાર ।
દેખ નિસબ્ધત પાંચોં દુનીમેં, ક્યોં છોડેં અસલ અરસ ઘાર ॥ ૩૫ ॥

હવે પુનઃ રસૂલ મહભ્રમદ શ્યામસુંદર શ્રીકૃષ્ણ સાથે મળીને મારા હદ્યમાં અવતર્ય છે. શ્રીશ્યામાજીના અંગસ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓ પણ આ જગતમાં પુનઃ અવતર્ય છે. આ નાશવાન જગતમાં પણ પાંચે શક્તિઓ (શ્રીધનીજીનો જોશ, શ્રીશ્યામાજીનો આત્મા, અક્ષરની બુદ્ધિ, શ્રીરાજજીનો આદેશ, પરમધામની મૂળબુદ્ધિ તારતમજ્ઞાન)ને એક સાથે ભેગી થયેલી જોઈને બ્રહ્માત્માઓ પોતાના મૂળ સ્નેહને શી રીતે છોડી શકે ?

કહે મહંમદ પેહેલે જબ મેં ચલોં, યાર આએ મિલેં બિન માહેં ।
એ વાહેદત કી સાહેદી, જાગ્યા જુદા રેહેવેં નાહેં ॥ ૩૬ ॥

મારા હૃદયમાં સ્થિત શ્રીશ્યામાજુ કહે છે, હવે હું આગળ આગળ ચાલીશ. મારા અંગરૂપ બ્રહ્માત્માઓ ક્ષણમાત્રમાં જ આવીને મને મળશે. તેમના પરસ્પર અદ્વૈત સંબંધની સાક્ષી આ જ છે કે, તેઓ જાગૃત થઈને ક્ષણમાત્ર માટે પણ મારાથી અલગ રહી શકતા નથી.

મેં અવલ જો ચલોં, સાથ આએ મિલેં સબ કોએ ।
તો સિફત દુનિયાં મિને, ખાસી જિરોકી હોએ ॥ ૩૭ ॥

જો હું સર્વપ્રથમ આગળ ચાલીશ તો બધા સુંદરસાથ જાગૃત થઈને મને આવીને મળશે. તેમના આ આચરણથી આ નાશવાન જગતમાં બ્રહ્મસૂદ્ધિઓની પ્રશંસા થશે.

ઈત મેં ચલોં જો અવ્વલ, કર યારોંસોં સહૂર ।
તો ખૂબી હોએ તેહેકીક, નૂર પર નૂર સિર નૂર ॥ ૩૮ ॥

આ નાશવાન જગતમાં પણ હું મારા બ્રહ્માત્માઓ સાથે વિચાર-વિમર્શ કરીને આગળ ચાલું તો ચોક્કસ અહીં ક્ષર અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત દિવ્ય પરમધામનો મહિમા ગાવામાં આવશે.

ખૂબી ખુસાલી અધિક, ઔર જ્યાદા સોભા સંસાર ।
લે ઘાલા રૂહ જગાએ કે, લ્યો ઈસક ચલો હાદી લાર ॥ ૩૯ ॥

આ નશ્વર જગતમાં પણ બ્રહ્માત્માઓની શોભા અત્યાધિક છે. બધે જ તેમની જ શોભા વ્યાપેલી છે. તેથી હે સુંદરસાથજુ ! તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પોતાના આત્માને જાગૃત કરી પ્રેમનો ઘાલો ગ્રહણ કરી પોતાના સદ્ગુરુનું અનુસરણ કરતાં કરતાં આગળ વધો.

પોહોંચે નહીં અંગ દિલ કે, તાથેં રૂહ અંગ લીજે જગાએ ।
તોલોં આપા ના મરે, જોલોં ખુદી ન દેવે ઉડાએ ॥ ૪૦ ॥

આ બાહ્ય કર્મકંડ શારીરિક શુદ્ધિ પૂરતો જ મર્યાદિત હોવાથી હૃદય સુધી પહોંચી શકતો નથી. તેથી આત્મભાવને જાગૃત કરો. જ્યાં સુધી પોતાનો અહંકાર સમાપ્ત નહિ થાય ત્યાં સુધી મમત્વ (મારાપણું) છૂટશે નહિ.

જબ ઉઠેં અંગ રૂહ કે, સો તું જાગી જાન ।
આઈ અરસ અંગ લજત, તિન પૂરી ભર્ય પેહેચાન ॥ ૪૧ ॥

જ્યારે આત્માના અંગ-પ્રત્યંગ જાગૃત થશે ત્યારે સમજવું કે તમે સંપૂર્ણ જાગૃત થઈ ગયા છો. અંગેઅંગમાં પરમધામનો આનંદ પ્રસરવાથી જ તમને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની પૂર્ણ પિછાડા થશે.

જો અંગ હોવે અરસકી, ઉપજત નહીં અંગ આહે ।
બારે હજાર રૂહન મેં, સો કાહેકો આપ જિનાએ ॥ ૪૨ ॥

જે પરમધામના આત્મા છે, તેમનાં અંગેઅંગમાંથી વિરહની પીડા પ્રગટ ન થાય તો તે આત્મા પોતાને બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓમાં પોતાની ગણતરી શી રીતે કરાવી શકે ?

કરવટ લેતે સૂતે નીંદમે, નાલા મારત જે ।
યાદ બિગર કિએ અંગ આવહીં, સ્વાદ આસિક માસૂક કે ॥ ૪૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓ ઉંઘતી વખતે, ઉંઘમાં પડખું બદલતી વખતે પણ પોતાના પ્રિયતમ પરમાત્માના નામનો પોકાર કરે છે. પ્રિયતમને યાદ કર્યા વગર પણ તેમના હદ્યમાં પ્રિયતમ ધણીના મિલનનું પરમસુખ પ્રાપ્ત થાય છે.

જો હોએ આવે મોમિન રૂહ સે, સો કબૂં ના ઔર સો હોએ ।
ઈત ચલી જો રૂહ જગાએ કે, સો સોભા લેવે ઠૌર દોએ ॥ ૪૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પોતાના પ્રિયતમ ધણીને માટે જે કાંઈ કરી શકે છે, તેવું બીજા કોઈથી પણ થઈ શકતું નથી. જે આત્માઓ આ નશર જગતમાં પણ પોતાને જાગૃત કરે છે તેમને બને સ્થળે (નશર જગતમાં અને દિવ્ય પરમધામમાં) શોભા પ્રાપ્ત થશે.

દેખ બિધોહા હાદી કા, પીછા સાબિત રાખે પિંડ ।
ધિક ધિક પડો તિન અકલેં, વહ નહીં વતની અખંડ ॥ ૪૫ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓ પોતાના સદ્ગુરુનો વિયોગ સાંભળીને પોતાના શરીરને હેમખેમ રાખે છે તેમની બુદ્ધિને વિકાર છે. તેઓ દિવ્ય પરમધામની અંગના નથી.

એ જાહેર દેખાવેં દોસ્તી, જાએ રૂહ ન અંદર પેહેચાન ।
એ મોમિન રૂહેં જાનહીં, જાકોં અરસ દિલ કહ્યો સુભાન ॥ ૪૬ ॥

નશર જગતના જીવ માત્ર બાખ્ય ભાવથી મૈત્રી દેખાડે છે. તેમને અંતરાત્માની ઓળખ થતી નથી. આ રહસ્યને બ્રહ્માત્માઓ જ જાણો છે, જેમના હદ્યને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું ધામ કહ્યું છે.

રૂહેં દમ બિધોહા ના સહેં, જો હોએ બકા કી અસલ ।
રૂહ હાદી કી ચલતે, અરવા આગ્નું હી જાએ ચલ ॥ ૪૭ ॥

જે આત્માઓ દિવ્ય પરમધામના છે, તેઓ પલ માત્ર માટે પણ પોતાના પ્રિયતમ ધણીનો વિયોગ સહન કરી શકતા નથી. પોતાના સદ્ગુરુનું મહાપ્રયાશ સાંભળતાં જ તેમનો આત્મા પ્રથમ જ શરીર છોડી દે છે.

દિલ હકીકી રેહે ના સકેં, જો આયા લુંદની દરમ્યાન ।
દિલ મજાજ ક્યા કરે, હુઅા ફરક જિમી આસમાન ॥ ૪૮ ॥

સત્યનિષ બ્રહ્માત્માઓના હદ્યમાં જ્યારે તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે તેઓ ક્ષાણ માત્ર માટે પણ પોતાના પ્રિયતમ ધણી વગર રહી શકતા નથી. પરંતુ જેમનું હદ્ય અસત્ય જગતની તરફ આકષ્ય છે તે જીવો વિયોગના સમયે શું કરી શકે? બ્રહ્માત્માઓ સાથે (સરખાવતાં) તેમની વચ્ચે જમીન-આસમાનનું અંતર છે.

કોઈ છોડે ના અપની અસલ, પોહોંચે સિફલીકા મલકૂત ।
જબરૂતી જબરૂત મેં, રૂહેં લાહૂતી લાહૂત ॥ ૪૯ ॥

હકીકતે કોઈ પણ પોતાના મૂળને છોડતા નથી. તેથી નશર જગતના જીવો વૈકુંઠ સુધી જ પહોંચે છે. પરંતુ ઈશ્વરી સૂચ્ચિ પોતાના અક્ષરધામમાં તથા બ્રહ્માત્માઓ દિવ્ય પરમધામમાં પહોંચે છે.

બેવરા લિખ્યા મુસાફ મેં, લિખે જુદે જુદે બયાન ।
દિલ મજાજ ક્યો સમજે, જાકો મુરદાર કહ્યા ઝુરકાન ॥ ૫૦ ॥

કુરાન વગેરે ગ્રંથોમાં, અલગ અલગ પ્રસંગોમાં આ રીતનું વિવરણ આપવામાં આવ્યું છે.
નાશવંત જગતના જીવ આ રહસ્યને શી રીતે સમજ શકે જેમણે કુરાનને મૃત સમાન (મુરદાર)
કહ્યું છે !

એ ઉપલે પાની ઉજૂસે, હુઆ ન કોઈ પાક ।
એ પાની ન પોહોંચે દિલકોં, ક્યા હોએ ઊપર ધોઅં ખાક ॥ ૫૧ ॥

આ નાશવંત જગતના પાણી દ્વારા, શરીરનાં બાદ્ય અંગો ધોઈને (વુજૂ કરીને) આજ સુધી કોઈ
પણ પવિત્ર થયું નથી. કારણ કે એ પાણી હૃદયને શુદ્ધ કરી શકતું નથી. તેથી આ પાર્થિવ શરીરને
માત્ર ઊપર ઊપરથી ધોવાથી શું લાભ થઈ શકે ?

કિતાબોં સબોં યોં કહ્યા, અરસેં પોહોંચે રૂહ પાક ।
દિલ મજાજ ઈન જિમી કે, મિલ જાએ ખાકમેં ખાક ॥ ૫૨ ॥

બધા ધર્મગ્રંથોમાં આ જ કહ્યું છે કે, પવિત્ર આત્મા દિવ્ય પરમધામમાં પહોંચે છે. આ નાશવંત
જગતના મોહગ્રસ્ત જીવોનાં શરીર આ નાશવંત જગતમાં મળી જાય છે.

ખાક કદ્દૂ ન પાવહીં, રૂહ તો અપને બીચ અસલ ।
કોઈ દેખે સહૂર કરકે, તો પોહોંચે હાદી કદમોં નસલ ॥ ૫૩ ॥

નાશવંત જગતના આ જીવોને કંઈ પણ મળવાનું નથી. જ્યારે બ્રહ્માત્મા પોતાના ચિન્મય
સ્વરૂપમાં મૂળ પરમધામમાં જ જશે જો કોઈ હૃદયપૂર્વક વિચારશે તો તેઓ પોતાના સદ્ગુરુનું
અનુસરણ કરતાં કરતાં પોતાના મૂળમાં પહોંચી જશે.

ગુમ હુઈ જિનોંકી અકલોં, હોએ નજીક ન તિનોં હક ।
જાન બૂજ ન છોડે ઈન જિમી, તિન સે રેહેની ન હોએ બેસક ॥ ૫૪ ॥

જેમની બુદ્ધિ જગતની માયામાં જ બ્રમિત થઈ ગઈ છે, તેઓ ક્યારેય પણ પરમાત્માની નજીક
થઈ શકશે નહિ. એવા લોકો જાણી જોઈને પણ નશર જગતને છોડી શકતા નથી. તેમનાથી
ચોક્કસપણે બ્રહ્માત્માઓના જેવું શ્રેષ્ઠ આચરણ થઈ શકશે નહિ.

કદી કેહેની કહે મુખ સે, બિન રેહેની ન હોવે કામ ।
રેહેની રૂહ પોહોંચાવહીં, કેહેની લગ રહે ચામ ॥ ૫૫ ॥

કદાચ પોતાના મુખે ઉચ્ચ જ્ઞાનની વાત થઈ પણ જાય, પરંતુ તેને આચરણમાં મૂક્યા વગર
કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી. શ્રેષ્ઠ આચરણ દ્વારા જ આત્મા જાગૃત થઈ શકે છે અને માત્ર કથન જીવ
સુધી જ સીમિત રહી જાય છે.

કેહેની સુનની ગઈ રાતમેં, આયા રેહેની કા દિન ।
બિન રેહેની કેહેની કદ્દુએ નહીં, હોએ જાહેર અરસ બકાતન ॥ ૫૬ ॥

ખોખલા જ્ઞાનને કહેવાની અને સાંભળવાની પરંપરા અજ્ઞાનમયી રાત્રિમાં જ ચાલતી રહી છે.
હવે તો બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉદ્ય થવાથી પવિત્ર આચરણનો સમય આવી ગયો છે. આચરણ વગર

માત્ર કથનનો કોઈ અર્થ નથી. પવિત્ર આચરણ દ્વારા જ દિવ્ય પરમધામ તથા પરાત્માની ઓળખાણ થઈ શકે છે.

કેહેની કરની ચલની, એ હોએ જુદ્ધિયાં તીન ।
જુદા કયા જાને દુની કુફ્ફરકી, ઔર એ તો ઈલમ યકીન ॥ ૫૭ ॥

કથન (કહેણી), કર્મ (કરણી) અને આચરણ (ચલની) આ ત્રણેનું અલગ અલગ મહત્વ છે. નાશવંત જગતના અજ્ઞાની જીવો એ રહસ્યને શી રીતે સમજી શકશે? હકીકતે એ તો પરબ્રહ્મ દ્વારા મળેલાં તારતમ જ્ઞાન અને નિષ્ઠા દ્વારા જ જ્ઞાણી શકાય છે.

અરસ સબ જાહેર હુઆ, નૂરતજલ્લા હક ।
રૂહઅલ્લા મહંમદ મેહેદીને, ઉડાએ દઈ સબ સક ॥ ૫૮ ॥

હવે તો પરબ્રહ્મ પરમાત્માના તેજોમય તારતમ જ્ઞાન અવતરણથી પરમધામનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થઈ ગયાં છે. શ્રીશયામાજીએ સદ્ગુરુ રૂપે મારા હદ્યમાં બિરાજમાન થઈને આ તમામ શંકાઓનું નિવારણ કરી દીધું છે.

સૂર ઊંઘા મારફત કા, મહંમદ મેહેદી દિલ ।
નૂર અંધેર જુદે હુએ, જો રહે થે રાતકે મિલ ॥ ૫૯ ॥

હવે મારા હદ્યમાં સદ્ગુરુનું અવતરણ થવાથી બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી સૂર્યોદય થઈ ગયો છે. તેના પ્રકાશથી હવે સત્ય અને અસત્ય (બ્રહ્માત્મા અને નશર જગતના જીવો) અલગ અલગ દેખાવા લાગ્યા છે, જે અજ્ઞાનરૂપી અંધકારમાં એક સરખા દેખાતા હતા.

કુફ્ફર ઔર ઈમાન કી, સુધ ન થી બીચ રાત ।
અબ સુધ પરી સબન કોં, જાહેર હુઈ હક જાત ॥ ૬૦ ॥

આ અજ્ઞાનમયી રાત્રિમાં ભાંતિ અને વિશ્વાસનું જ્ઞાન ન હતું. હવે બ્રહ્માત્માઓના પ્રગટ થવાથી તારતમ જ્ઞાન દ્વારા બધાને બધા પ્રકારનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે.

ના સુધ મોમિન મુસલિમ, ના સુધ કાફર મુનાફક ।
સો સુધ હુઈ સબન કોં, કિયા બેવરા ઈલમ હક ॥ ૬૧ ॥

આજ સુધી આ જગતમાં પ્રેમી બ્રહ્માત્માઓ અને ધર્મનિષ ઈશ્વરી સૃષ્ટિનું જ્ઞાન ન હતું. અંધ વિશ્વાસુ અને અવિશ્વાસુ જીવોની ઓળખાણ પણ ન હતી. હવે બ્રહ્મજ્ઞાનના અવતરણથી બધાને તેનું જ્ઞાન થયું અને સત્ય તથા અસત્યનું નિરૂપણ થઈ ગયું.

હક ઈલમ મારફત કી, જાહેર કિયા નબી દિલ નૂર ।
કુફ્ફર કાઠ ઈમાન દિયા, ઊંઘા દિલ મોમિન અરસોં સૂર ॥ ૬૨ ॥

હવે સદ્ગુરુએ મારા હદ્યમાં અવતરીને બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતનો ઉદ્ય કર્યો. જેથી નશર જગતના જીવોના હદ્યના અંધ વિશ્વાસને દૂર કરી તેમનામાં નિષ્ઠા ભરી દેવામાં આવી. હવે બધા બ્રહ્માત્માઓના હદ્યમાં બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી સૂર્યોદય થઈ ગયો છે.

ખોલી ઈલમેં સબ કિતાબેં, યા કટેબ યા વેદ ।
સબ ખોલે મગજ મુસાફ કે, માહેં છિપે હુતે જો ભેદ ॥ ૬૩ ॥

આ બ્રહ્મજ્ઞાને વેદ તથા કટેબ ગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી દીધાં, જેમાં વિભિન્ન પ્રકારનાં
ગૂઢ રહસ્યો ભરેલાં હતાં.

જેતા કોઈ પૈગંમર, સો સબ જહૂદોં માહેં ।
ઈસ્લામ મોમિન સબ યાહી મેં, કોઈ જાહેરિયોં મેં નાહેં ॥ ૬૪ ॥

આ નશ્વર જગતમાં જેટલા પયગંબરો થયા છે તે બધા યહૂદીઓમાં થયા છે. ત્યાં સુધી કે ઈસ્લામ
ધર્મ તથા મોમિન આત્માઓ પણ તેમાં જ થયા છે. કર્મકાંડ તથા બાધ્ય આચરણનું અનુસરણ
કરનારાઓમાં પણ કોઈનો તેમાં સમાવેશ થયો નથી.

જાકી કરે મુસાફ સિફિતેં, ઔદિએ અંબિએ પૈગંમર ।
સો હુએ સબ જહૂદોં મિનેં, જો દેખે બાતૂન સહૂર કર ॥ ૬૫ ॥

કુરાન વગેરે ગ્રંથોમાં જે ઓલિયા, અંબિયા, પયગંબરોની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે તે બધા
યહૂદીઓમાં જ થયા છે. જો હદ્યપૂર્વક વિચારીશું તો તે સમજશે.

જિને લિએ માનેને બાતૂન, હુઆ પૈગંમર સોએ ।
ઉમત ઔદિએ અંબિએ, બિન બાતૂન ન હુઆ એક કોએ ॥ ૬૬ ॥

જેણે ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો ગ્રહણ કર્યા છે. તે જ પરમાત્માના સંટેશવાહક (પયગંબર) બન્યા
છે. ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને ગ્રહણ કર્યા વગર કોઈપણ જ્ઞાની, પયગંબર તથા નબીનો સમુદાય
કહેવાયો નથી.

જાહેરી બડે જાનેં આપકોં, ઔર સમજેં નહીં હકીકત વતન ।
હક ઈલમ આયા નહીં, તોલો હોએ નહીં રોસન ॥ ૬૭ ॥

ધર્મગ્રંથોના બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકો પોતાને જ્ઞાની સમજે છે, પરંતુ તેમને પરમધામની
વાસ્તવિકતાનું જ્ઞાન હોતું નથી. તારતમ જ્ઞાનનું અવતરણ થયા વગર તેમનું હદ્ય પ્રકાશિત
થઈ શકતું નથી.

કહ્યા જાહેર માહેં દુનિયાં, ઔર બાતૂન માહેં હક ।
એ વેદ કટેબ પુકારહીં, હક ઈલમ કહેં બેસક ॥ ૬૮ ॥

ધર્મગ્રંથોનો બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરવાથી નશ્વર જગતનું જ્ઞાન થાય છે અને ગૂઢ અર્થો ગ્રહણ કરવાથી
પરમાત્માની ઓળખાજ થઈ શકે છે. વેદ તથા કટેબ ગ્રંથો પણ એ જ પુકારીને કહે છે. તારતમ
જ્ઞાને પણ એ જ તથને સ્પષ્ટ કર્યું છે.

એ નૂર જાહેર તો હુઆ, જબ કુરાને ખોલી હકીકત ।
રાત મેટકે દિન કિયા, સો દિલ મહંમદ સૂર મારફત ॥ ૬૯ ॥

આ જગતમાં તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ત્યારે પ્રકાશમાં આવ્યો જ્યારે તેણે કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને
સ્પષ્ટ કરી વાસ્તવિકતાની ઓળખાજ કરાવી દીધી. શ્રીશ્યામાજ સ્વરૂપ સદ્ગુરુના હદ્યમાંથી
ઉદ્ય પામેલા બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી સૂર્યે (તારતમ જ્ઞાને) અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર યુક્ત રાત્રિને દૂર કરી,
જ્ઞાનરૂપી દિવસ પ્રગટાવ્યો.

કૈલ કિયા હકે રૂહોં સોં, બીચ બકા વતન ।
સો સાઈત આએ મિલી, જાહેર હુઆ અરસ તન ॥ ૭૦ ॥

દિવ્ય પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પોતાની અંગરૂપા બ્રહ્માત્માઓને જે વચનો આપ્યાં હતાં (તેનો) તે સમય આવી ગયો છે. હવે બધાને પરમધામ તથા પોતાની પરમાત્માની ઓળખાજા થઈ ગઈ છે.

એક ખુદી થી દુની મેં, દૂજી સુભે સક ।
કરતે ફૈલ તરફ હવા કે, પીઠ દિયે અરસ હક ॥ ૭૧ ॥

આ નશ્વર જગતમાં એક બાજુ અહંકાર વ્યાપેલો હતો તો બીજી બાજુ પરમાત્મા વિશે શંકાઓ ભરેલી હતી. જેના કારણે નશ્વર જગતના જીવો પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા પરમધામની તરફ પીઠ દઈને, શૂન્ય-નિરાકાર સુધીનું જ આચરણ કર્યા કરતા હતાં.

સો ખુદી કાઢી જડમૂલ સે, હુએ જાહેર હક ઈલમ ।
સક સુભે કદ્ધુ ના રહી, હુદ્ધ સબ મેં એક રસમ ॥ ૭૨ ॥

હવે તારતમ જ્ઞાને પ્રગટ થઈને, એ અહંકારને જડ-મૂળથી ઉખેડી નાખ્યો. તેથી કોઈના પણ હદ્યમાં કોઈ શંકા ના રહી અને બધા લોકો એક જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ઉપાસના તરફ લાગી ગયા.

જુદી જુદી જાતેં કહાવતી, ફૈલ કરતે જુદે નામ ધર ।
સો રાત મેટકે દિન કિયા, હુદ્ધ જાહેર સબોં ફજર ॥ ૭૩ ॥

આ નાશવંત જગતમાં અલગ અલગ જાતિઓ અલગ અલગ નામ લઈને પોતાના ઈષની પૂજા કરતી હતી. હવે તારતમ જ્ઞાને આ અજ્ઞાનમયી રાત્રિને દૂર કરી જ્ઞાનનો પ્રકાશ પ્રગટાવ્યો છે. જેનાથી બધાના હદ્યમાં જ્ઞાનનું પ્રભાત થઈ ગયું.

જિનોં ખુલી નજર રૂહ કી, સોઈ પોહોંયે અરસ હક ।
જિનોં ધૂટી ન નજર જાહેરી, સો પડે દુની બીચ સક ॥ ૭૪ ॥

તારતમ જ્ઞાન દ્વારા જેમની આત્મદાસ્તિ ખુલ્લી ગઈ છે, તેઓ પરમાત્માના દિવ્ય પરમધામમાં પહોંચ્યો ગયા છે. પરંતુ જેમની બાધ્યદાસ્તિ ખૂલ્લી નથી તેઓ જગતમાં જ રહીને શંકાઓમાં ઝૂબી ગયા છે.

જિનોં ખુલી હકીકત મારફત, સો સહે ના બિછોહા બિન ।
ઔર હક ઈલમ ખોલ્યા આખરી, એ બીચ અસલ અરસ તન ॥ ૭૫ ॥

જે આત્માઓને વાસ્તવિકતાનું જ્ઞાન થયું અને પરમાત્માની પૂર્ણ ઓળખાજા થઈ ગઈ તેઓ એક ક્ષણ માટે પણ પોતાના પ્રિયતમ ધર્ણીનો વિયોગ સહન કરતા નથી. અંતિમ સમયમાં પ્રગટ થયેલા આ તારતમ જ્ઞાને બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચે એ બાબત સ્પષ્ટ કરી દીધી છે.

જો જગ ઉઠ બેઠા હુઆ, જગાયા હક ઈલમ ।
સો હાદી બિના પલ એક ના રહે, છોડ ન સકે કદમ ॥ ૭૬ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓ બ્રહ્મજ્ઞાન દ્વારા જાગૃત થઈને બેઠા છે, તેઓ પોતાના સદ્ગુરુ વગર એક ક્ષણ માટે પણ રહી શકતા નથી. તેઓ તેમનાં ચરણોને કદાપિ છોડી શકતા નથી.

સબ સાહેદી હૈ જો હદીસોં, ઓર અદ્વા કલામ ।
સો સાહેદી લે પીછા રહે, તિન સિર રસૂલ ન સ્થામ ॥ ૭૭ ॥

જ્યારે કુરાન, હદીસ વગેરે કટેબ ગ્રંથો તથા પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં વચનો દ્વારા તારતમજ્ઞાને સાક્ષી આપી દીધી છે તો તે સાક્ષીને લઈને પણ જે આત્માઓ પોતે સમર્પિત થવામાં પાછળ રહેશે તેમને સદ્ગુરુ તથા પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રીકૃષ્ણનું રક્ષણ પ્રાપ્ત થશે નહિ.

જિનો લુંદની પોહોચિયા, લિયા બકા અરસ ભેદ ।
સો ક્યો ગિરો સો જુદા પરે, જાએ પરે કલેજેં છેદ ॥ ૭૮ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓને તારતમજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે અને જેમણે તેના દ્વારા પરમધામનું રહસ્ય સમજી લીધું છે તેઓ બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરયમાંથી શી રીતે જુદા પડી શકે ? તેમના હૃદયને બ્રહ્મજ્ઞાને ધાયલ કરી દીધું છે.

જાએ ખુલ્લી હકીકત મારફત, પાઈ અરસ પેહેચાન ।
સો ક્યો સહે બકા બિછોહા, જિનો નીંદ ઉડી નિદાન ॥ ૭૯ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓને ઉચિત જ્ઞાન અને પૂર્ણ ઓળખનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થયું છે અને જેમણે પરમધામની ઓળખાણ મેળવી લીધી છે, અને જેમની બ્રહ્મ રૂપી નિદ્રા ચોક્કસ પણે ઉડી ગઈ છે તેઓ પોતાના ધણીનો વિયોગ શી રીતે (સહન) કરી શકશે ?

એ પોહોચિયા મતા સબ ઝૂંઠોં કોં, જબ પોહોચિયાયા ઈલમ હક ।
ઈત સક જરા ના રહી, પોહોચિયા હક બકા મુતલક ॥ ૮૦ ॥

જ્યારે બધા બ્રહ્માત્માઓને તારતમજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું ત્યારે તેમને પરમધામનો સંપૂર્ણ બજાનો મળી ગયો. હવે તેમાં જરા પણ શંકા રહી નહિ. ચોક્કસ પણે તેમની સુરતા અખંડ પરમધામમાં પહોંચી ગઈ છે.

જાકોં હક ઈલમ પોહોચિયા, તિન હુઆ સબ દીદાર ।
અંતર કઢુએ ના રહ્યા, વહ પોહોચિયા નૂર કે પાર ॥ ૮૧ ॥

જેમને બ્રહ્મજ્ઞાનરૂપી તારતમ જ્ઞાન મળ્યું છે, તેમને પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થઈ ગયો છે. તેમના અને પરમાત્માની વચ્ચે કોઈ અંતર રહ્યું નથી. તેઓ તો અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત પરમધામમાં પહોંચી ગયા છે.

જાકોં હક ઈલમ આયા નહીં, તાએ પટ રહ્યા અંતરાએ ।
હક નજીક થે સહેરગ સે, તહાં સે દૂર લે ગાએ ઉઠાએ ॥ ૮૨ ॥

જેમને બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી તારતમજ્ઞાન મળ્યું નથી, તેમની અને પરમાત્માની વચ્ચે હજુ પણ અજ્ઞાનનું આવરણ અડચણરૂપ બનેલું છે. હકીકતે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તેમની શાસનળીથી પણ નજીક છે પરંતુ અજ્ઞાનને લીધે તેઓ પોતાને, પરમાત્માથી ઘણા દૂર સમજવા લાગ્યા છે.

રૂહ ઠૌર હે રૂહ કે, એ જો લેતી ઈત દમ ।
સો ગયા અસલ જુલમતોં, જિનો સુધ પરી ના હક કદમ ॥ ૮૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓનું સ્થાન તો દિવ્ય પરમધામ છે. તેઓ અહીં (નશ્વર જગતમાં) માત્ર શાસ જ લઈ

રહ્યા છે. જેમને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પોતાના પ્રિયતમ ધડીનાં ચરણોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું નથી તે આત્માઓ અજ્ઞાન રૂપી અંધકારમાં જ ભટકી રહ્યા છે.

લિખ્યા લુંદની જિનને, સો ક્યોં સોવે કબર માહેં ।
જિને મૂલ સરૂપ દેખ્યા અપના, ઉઠ જાગે સોવે નાહેં ॥ ૮૪ ॥

જેમણે તારતમ જ્ઞાન મેળવ્યું છે, તેઓ આ નશ્વર શરીરરૂપી કબરમાં શી રીતે ઊંઘી રહે ? જે આત્માઓએ પોતાના ચિન્મય સ્વરૂપ (પરઆત્મા)ને જોઈ લીધું છે, તેઓ ઊઠીને જાગૃત થઈ જશે. તેઓ કદાપિ ઊંઘી રહેશે નહિં.

વાકોં તો ફજર હુઈ, હુઆ બકા સૂરજ દીદાર ।
મિલ્યા કૌલ અવ્યલ કા, જો કિયા થા પરવરદિગાર ॥ ૮૫ ॥

એવા બ્રહ્માત્માઓ માટે બ્રહ્મજ્ઞાનનું સવાર થઈ ગયું છે. તેમને પરમધામના અખંડ સૂર્યનાં દર્શન થઈ ગયાં છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા દ્વારા તેઓને પરમધામમાં આપવામાં આવેલાં વચન સાર્થક, સિદ્ધ થઈ ગયાં છે.

જો ઉઠી ક્યામત કોં, સો ક્યોં સોવે ઊંગે દિન ।
આયા અસલ તન મેં, બીચ બકા વતન ॥ ૮૬ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓ આત્મજાગૃતિના આ સમયમાં જાગૃત થઈ જાય છે, તેઓ બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ થવાથી શી રીતે ઊંઘી શકે ? તેઓ તો પોતાને પરમધામના મૂળ તન (પરઆત્મા)માં જુઓ છે.

જો કદી વહ આગે ચલી, જિભી બૈઠી વહ જિભી માહેં ।
પાંચોં પોહંચે પાંચોંમે, રૂહ અપની અસલ છોડે નાહેં ॥ ૮૭ ॥

જે આત્માઓ જાગૃત થઈને નાશવંત શરીરને છોડીને પરમધામ તરફ આગળ વધે છે, તેઓ પરમધામની ચિન્મય ભૂમિકામાં પોતાના પરઆત્મામાં જાગૃત થઈ જાય છે. તેઓનું પાંચ તત્ત્વોનું નશ્વર શરીર પાંચે તત્ત્વોમાં મળી જાય છે અને ચેતન આત્મા પોતાના મૂળ સ્વરૂપને છોડતો નથી.

ધોં ઈલમ સમજાવતે, જો કોઈ ના સમજત ।
તિન મજાજ દિલ પર, જિન કરો નસીહત ॥ ૮૮ ॥

આ બ્રહ્મજ્ઞાન સમજાવ્યા છતાં પણ કોઈ સમજવાનો પ્રયત્ન ન કરે તો તે બ્રમિત હંદ્યવાળા વ્યક્તિઓને બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ આપવો ન જોઈએ.

કાંકર મુસલીમ મોમિન, જો એ જુદે ન હોતે તીન ।
તો અરસ તન ઔર જિભીકે, ક્યોં પાઈએ કુઝર યકીન ॥ ૮૯ ॥

નાશવંત જગતના અવિનાશી જીવ, શ્રદ્ધાવાન ઈશ્વરી સૂષ્ટિ અને ધર્મનિષ્ઠ બ્રહ્મસૂષ્ટિ અલગ અલગ આચરણવાળા ન હોય તો બ્રહ્માત્માઓની શ્રદ્ધા અને નાશવંત જગતના જીવોની અશ્રદ્ધાને શી રીતે જાણી શકાય ?

અરસ બકા તન મોમિન, દુનિયાં ફના જિભી તન ।
તાકી કેહેની રેહેની ક્યોં હોવે, ક્યોં હોએ એક ચલન ॥ ૯૦ ॥

બ્રહ્માત્માઓનાં ચિન્મય સ્વરૂપો (પરઆત્મા) દિવ્ય પરમધામમાં છે. નશ્વર જગતના જીવોનાં

શરીર નશ્વર જગતમાં જ છે. તે જીવોની વાણી, આચરણમાં શી રીતે એક હોઈ શકે ? અને તે બજેનાં આચરણ પણ એક સમાન શી રીતે હોય ?

જો હક અરસ દિલ મોમિન, મિલ કે કરો સહૂર ।
કહી જિમી તલે કી દુનિયાં, રહે નૂર પાર તજલ્લા નૂર ॥ ૮૧ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓનું હદ્ય પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું ધામ બની ગયું છે, તેઓ પરસ્પર મળીને વિચાર કરો. નશ્વર જગતના જીવો આ નાશવંત ભૂમિકાના છે અને બ્રહ્માત્માઓ અક્ષરની પાર દિવ્ય પરમધામના છે.

મોમિન ઔર દુની કે, ચાહિએ સબ વિધ જુદાગી ।
દુનિયાં પૈઢા જુલમત સે, રહેં ઉતરીં અરસ અજમ કી ॥ ૮૨ ॥

તેથી બ્રહ્માત્માઓ અને નાશવંત જગતના જીવોના આચરણમાં સ્પષ્ટ અંતર હોવું જોઈએ. કેમ કે, નાશવંત જગતના જીવો શૂન્ય નિરાકારથી ઉત્પન્ન થયેલા છે અને બ્રહ્માત્માઓ અક્ષરાતીત પરમધામથી અવતરેલા છે.

એ સબ બાતેં યાદ રાખિયો, ફલ બખત આખરત ।
ચલતે ફરક જો ના હોવે, તો રહેં કી ક્યોં કરેં હક સિફત ॥ ૮૩ ॥

એ બધી વાતોને યાદ રાખવી, અંતિમ સમયે તમારા હાથે નાશવંત જગતના જીવોને મોક્ષનું ફળ મળશે. જો તમારા (અને તેમના) આચરણમાં તફાવત ન હોય તો પરમાત્મા પોતે તમારી પ્રશંસા શા માટે કરે ?

મર મર સબ કોઈ જાત હું, ચાહિએ મોમિનો મૌત ફરક ।
દુનિયાં બીચ ગફલત કે, મોમિન જાગેં દિલ અરસ હક ॥ ૮૪ ॥

આ નશ્વર જગતમાં બધા જીવો નશ્વર શરીર છોડીને મૃત્યુ પામે છે. પરંતુ બ્રહ્માત્માઓનાં શરીર છોડવાં તેમનાથી ભિન્ન હોવાં જોઈએ. નશ્વર જગતના જીવો શરીર છોડીને પણ શૂન્ય નિરાકારમાં અભિત થાય છે. પરંતુ બ્રહ્માત્માઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માના ચરણોમાં રહેલા પરાાત્મામાં જાગૃત થાય છે.

જો રહે હોસી મોમિન, ચલ્યા ચાહિએ સાવચેત ।
કહ્યા કાશ્ફર સ્યાહ મુંહ આખર, મુખ મોમિન નૂર સુપેત ॥ ૮૫ ॥

તેથી બ્રહ્માત્માઓએ સાવધાન બનીને ચાલવું જોઈએ. કુરાનમાં કહ્યું છે ક્યામતના સમયે અંધ વિશ્વાસવાળા લોકોનાં મોંઢાં કાળાં હશે અને બ્રહ્માત્માઓનાં મુખ ઉજળાં હશે.

મેલા મજાજી દિલોં કા, એ ચલે બાંધી જાત કતાર ।
એ અરસ દિલ હકીકી જીવતે, ક્યોં ચલેં ભાંત મુરદાર ॥ ૮૬ ॥

આ નાશવંત જગત મોહમાં ફસાયેલા જીવોનો મેળો છે. અહીંના જીવો અજ્ઞાનતાને લીધે એક બીજાની દેખાદેખીમાં ચાલી રહ્યા છે. ધામ હદ્યવાળા બ્રહ્માત્માઓ જાગૃત છે. તેઓ મૃત સમાન જીવોની જેમ શી રીતે આચરણ કરશે ?

બીચ ફના જીવોં કે, ક્યોં રહેં બકા અરસ તન ।
પલ ઈનમેં રહેણ ના સકેં, જિન સિર બકા વતન ॥ ૮૭ ॥

નશ્વર જગતના જીવોની સાથે સત્ય આત્માઓ શી રીતે રહી શકે ? ખરું જોતાં જેમનું ચિન્મય
સ્વરૂપ દિવ્ય પરમધામમાં છે, તે બ્રહ્માત્માઓ કાળ માટે પણ સંસારમાં રહી શકતા નથી.

એ જો દુનિયાં દિલ મજાજી, યા ઉનકે સિરદાર ।
ના પોહોંચે ફના બકા મિને, એ હક કૌલ પરવરદિગાર ॥ ૮૮ ॥

આ નશ્વર જગતના મોહમાં ફસાયેલા જીવો તથા તેમના શિરોમણિ દેવી-દેવતાઓ નશ્વર
જગતના હોવાથી અખંડ પરમધામને મેળવી શકતા નથી. આ પ્રકારનાં સત્ય વચ્ચેનો બધે જ
કહેવામાં આવ્યાં છે.

મોમિન ઉતરે નૂર બિલંદસે, એ દુની પૈદા જુલમત ।
સાંચ જૂઠ ક્યોં મિલ સકે, ક્યોં રાસ આવે સોહોબત ॥ ૮૯ ॥

બ્રહ્માત્માઓ દિવ્ય પરમધામમાંથી આ જગતમાં અવતર્યા છે અને નાશવંત જગતના જીવો શૂન્ય-
નિરાકાર દ્વારા ઉત્પન્ન થયા છે. તેથી સત્ય અને અસત્ય એકબીજાને શી રીતે મળી શકે ? તેમનો
સંબંધ એકબીજાને શી રીતે માલૂમ પડી શકે ?

સાંચે સાંચા મિલ ચલેં, મિલેં જૂઠા જૂઠોં માહેં ।
જો જૈસા તૈસી સોહોબત, ઈનમેં ધોખા નાહેં ॥ ૧૦૦ ॥

સત્ય આત્માઓ, સત્ય આત્માઓ સાથે જ ચાલી શકે છે. મિથ્યા જગતના જીવો મિથ્યા જગતમાં જ
મળી જાય છે. જે જેવા છે, તેમને તે જ પ્રકારનો સાથ મળે છે. તેમાં લેશમાત્ર પણ શંકા નથી.

અરસ દિલ મોમિન કહ્યા, દુની દિલ પર ઈબલીસ ।
એ સૈતાન દોસ્ત ન કિસી કા, જો કાટ દેવે કોઈ સીસ ॥ ૧૦૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓનાં હદ્યને પરમધામ કહું છે. મિથ્યા જગતના જીવોના હદ્ય પર શેતાનનું સાપ્રાજ્ય
છે. તે કોઈનો પણ મિત્ર બની શકતો નથી, ભલે ! કોઈ પોતાનું મસ્તક કાપીને પણ કેમ આપી
ન હે.

લાષૂત બકા ફના નાસૂત, એ તૌલ દેખો દોએ ।
ચરકીન જિમીસે નિકસકે, ક્યોં ન લીજે બકા ખુસબોએ ॥ ૧૦૨ ॥

પરમધામ અખંડ છે અને જગત નાશવંત છે. આ બસેનો તફાવત વિવેકપૂર્વક જુઓ. તેથી આ નાશવંત
ભૂમિમાંથી ઉપર ઊઠીને દિવ્ય પરમધામના આનંદનો અનુભવ શા માટે ન કરવામાં આવે ?

જાન બૂજુકે ભૂલિએ, ઈલમ પાએ બેસક ।
દેખો દિલ બિચાર કે, ક્યોં રાજ કરોગે હક ॥ ૧૦૩ ॥

શંકાનું નિવારણ કરનાર તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા છતાં જાણી જોઈને શા માટે ભૂલી રહ્યા
છો ? પોતાના હદ્યમાં વિચારી જુઓ, એવા આચરણથી તમે પોતાના પ્રિયતમ પરમાત્માને
શી રીતે પ્રસન્ન કરી શકશો ?

જીવતે મારિએ આપકો, યોં સબદ પુકારત હક ।
જો જીવતે ન મરેંગે મોમિન, તો ક્યા મરેંગે મુનાફક ॥ ૧૦૪ ॥

પ્રિયતમ ધણીએ એવાં વચનો કહ્યાં છે કે, તમે જીવતા રહીને જ પોતાના અહંકારનો નાશ કરી દો. જો બ્રહ્માત્માઓ શરીર જીવતા રહીને જ અહંકારને નષ્ટ નહિ કરી શકે તો શું અંધવિશ્વાસુ જીવો એવું કરી શકશો ?

હુરમાએ કલામ સબ રૂહોં કોં, એ મોમિન કરેં સહૂર ।
ઈન અંધેરી સે નિકસકે, ક્યોં ન જૈએ પાર નૂર ॥ ૧૦૫ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં વચન બ્રહ્માત્માઓ માટે છે. તેઓ જ તેના પર વિચાર કરી શકે છે. તેથી આ અજ્ઞાનમય અંધકારમાંથી નીકળીને અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત પરમધામ તરફ શા માટે ન જવું જોઈએ ?

હક હુકમ હાઢી ચલાવતે, ક્યોં ન લીજે અરસ રાહ ।
મૂલ સરૂપ લે દિલમેં, ઉડાએ દીજે અરવાહ ॥ ૧૦૬ ॥

સદ્ગુરુ મારા હૃદયમાં બેસીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો હુકમ ચલાવી રહ્યા છે. તેથી તમે બધા પરમધામનો માર્ગ શા માટે ગ્રહણ કરતા નથી ? પોતાના મૂળ સ્વરૂપને હૃદયમાં ધારણ કરીને પોતાના આત્માને નથર શરીરથી દૂર કરી દો.

ચલના સબોં સિર હક હૈ, એ જાન્યા સબોં તેહેકીક ।
પર આપ બસ કોઈ ના ચલ્યા, ચલે એક દૂજેકી લીક ॥ ૧૦૭ ॥

બધાંએ મૃત્યુના મુખમાં જવાનું છે અને તે કાર્ય પરમાત્માને આધીન છે. આ તથયને ચોક્કસ પણે જ બધાંએ જાણી લીધું છે. પરંતુ કોઈ પણ પોતાના ગુણ, અંગ, ઇન્દ્રિયોને વશમાં રાખીને ચાલતું નથી. બધા લોકો એકબીજાની દેખાદેખીમાં ચાલી રહ્યા છે.

જો કોઈ ઈત જાગિયા, સો ક્યોં ચલે પર બસ ।
સબ સાવચેત સુરત બાંધકે, બીચ ઉઠિએ અપને અરસ ॥ ૧૦૮ ॥

આ જગતમાં જે જાગૃત થઈ ગયા છે તે ઈન્દ્રિયોને વશ થઈને શી રીતે ચાલશે ? તેથી સાવચેત બનીને પોતાની સુરતાને પરાત્મા સાથે જોડીને દિવ્ય પરમધામમાં જાગૃત થઈ જાઓ.

જો જાગી ઈત હોએસી, તિન કા એહી નિસાન ।
મૂલ સરૂપ લે સુરતમેં, પટ ખોલિએ કર પેહેચાન ॥ ૧૦૯ ॥

જે આત્માઓ આ નાશવંત જગતમાં જાગૃત થશે તેમનું એ લક્ષણ છે કે, તેઓ પોતાના ધણીની ઓળખાણ કરીને અજ્ઞાનના આવરણને દૂર કરી પોતાની સુરતા મૂળસ્વરૂપ (પરાત્મા) સાથે જોડી દે.

ભલા કહે દુનિયાં મિને, ન ભૂલિએ અપને તન ।
હક હાઢી રૂહોં બીચ બિલવત, ઉઠિએ બીચ બકા વતન ॥ ૧૧૦ ॥

આ નાશવંત જગતમાં પણ બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ આપતાં આપતાં ચાલવું જોઈએ અને પોતાના મૂલ

સ્વરૂપ (પરાત્મા)ને ભૂલવું ન જોઈએ. આ રીતે આચરણ કરતાં કરતાં પરમધામ, મૂલભિલાવામાં જાગૃત થવું જોઈએ. જ્યાં શ્રીરાજજી, શ્રીશયામાજી અને બ્રહ્માત્માઓ બિરાજમાન છે.

જો મસલહત કર ચલિએ, અરસ રૂહેં મિલ કર ।

અપની જુદાઈ દુની સે, સો ક્યોં હોએ ઈન બિગર ॥ ૧૧૧ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પરસ્પર વિચાર-વિમર્શ કરીને, સાથે મળીને ચાલે. આના સિવાય ભિથ્યા જગતમાંથી શી રીતે ધૂટકારો મળશે ?

અપની જુદાઈ દુની સે, કિયા ચાહિએ જહૂર ।

દોડી એક રાહ ક્યોં ચલે, વહ અંધેરી એહ નૂર ॥ ૧૧૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓએ ચોક્કસ જ નાશવંત જગતમાંથી વૈરાયપણું લઈ લેવું જોઈએ. નાશવંત જગતના જીવો અને બ્રહ્માત્માઓ એક જ માર્ગ શી રીતે ચાલી શકે ? તેઓ અંધકારમય જગતથી ઉત્પન્ત થયેલા છે અને બ્રહ્માત્માઓ દિવ્ય પરમધામનાં ચિન્મય સ્વરૂપ છે.

મહામત કહે સુનો મોમિનો, મેહેર હક્કી આપન પર ।

સબ અંગોં દેખો તુમ, સબ ખુલે રૂહ નજર ॥ ૧૧૩ ॥

શ્રીમહામતિ કહે છે કે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! સાંભળો, આપણા પર ધામધાણીની અપાર કૃપા છે. જ્યારે તમે તેમની કૃપાનો પોતાના પ્રત્યેક અંગોમાં અનુભવ કરવા લાગશો ત્યારે તમારી આત્મદાસી ખુલ્લી જશે.

પ્રકરણ ૧ ચોપાઈઓ ૧૧૩

પયગંબરોનું પ્રકરણ

જેતે પૈગંમર ભએ, જિનોં પોહોંચાયા હક પૈગામ ।

પાઈ જબરાઈલસે બુજરકી, જો પોહોંચા નૂર મુકામ ॥ ૧ ॥

આ જગતમાં જેટલા પયગંબરો થયા છે અને જેમણે જગતના જીવો સુધી પરમાત્માનો સંદેશ પહોંચાડ્યો છે તે બધાને જિબ્રીલ ફિરસ્તાથી જ ગૌરવ પ્રાપ્ત થયું છે. જિબ્રીલ પોતે પણ અક્ષરધામ સુધી પહોંચી શક્યા છે.

હકીકત કુરાન કી, સો પોહોંચી ઠૌર નૂર ।

આગે હક કે દિલ કી, સો મારફતમેં મજૂર ॥ ૨ ॥

કુરાનનું યથાર્થ જ્ઞાન પણ અક્ષરધામ સુધીનું જ છે. તેનાથી પાર અક્ષરાતીત પરબ્રહ્મ પરમાત્માના હંદયની વાતોના જે સંકેતો કર્યા છે તેને મારફત સાગર દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે.

હુઆ ખ્યારાજ મહંમદ પર, તિનમેં બકા સબ બાત ।

મહંમદ પોહોંચા હજૂર, તહાં દેખી હક જાત ॥ ૩ ॥

રસૂલ મહભૂમને ખુદાનાં દર્શન થયાં તેનો ઉલ્લેખ ‘મેયરાજનામા’ ગ્રંથમાં છે. તેમાં એ બધી શ્રેષ્ઠ વાતોનો ઉલ્લેખ છે. જ્યારે તેઓ ખુદાની નજીક પહોંચા ત્યારે તેમણે ત્યાં બ્રહ્માત્માઓને પણ જોયા.

દેખે મોતી પૂર નૂર સે, કહ્યા મુંહપર કુલફ તિન ।
ઈન કુલફ કો ખોલેગા, તેરા દિલ રોસન ॥ ૪ ॥

આ ગ્રંથમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે, ત્યાં તેમણે મોતીની જેમ પ્રકાશિત થનારા બ્રહ્માત્માઓનાં ચિન્મય સ્વરૂપો જોયાં. જેમના મુખ પર તાણાં લાગેલાં હતાં અર્થાત્ તેઓ મૌન હતા, તે સમયે ખુદાએ તેમને કહ્યું, બ્રહ્મજ્ઞાનથી પ્રકાશિત તમારું હદ્ય જ તેમનાં મૌનને ખોલી નાખશે.

ગુનાહ તેરી ઉમત કા, કુલફ મુંહ મોતિયન ।
દેખ દાંહિને હાથ પર, જો હક મુખ કહે સુકન ॥ ૫ ॥

આ આત્માઓએ (મિથ્યા ખેલ જોવાની માગણી કરી) અપરાધ કર્યો છે, તેથી તેઓ મૌન છે. તે સમયે ખુદાએ તેમને એ વચ્ચનો પણ કહ્યાં. તમે તમારા ડાબા હાથ તરફ પણ જુઓ.

કિસ વાસ્તે ફિકર કરેં, દેખ દાંહિને હાથ પર ।
કુલફ મોતિયોંકે મુંહ પર, સબ નૂર આયા મહંમદ નજર ॥ ૬ ॥

તું શા માટે ચિંતા કરી રહ્યો છે, તારા જમણા હાથ તરફ નજર કર. તે સમયે રસૂલ મહભ્રદને ચારેબાજુ પ્રકાશ જ પ્રકાશ દેખાયો. તેમણે બ્રહ્માત્માઓના (ઉજ્જવલ મુખારવિંદ પર મૌનનું તાળું લાગેલું જોયું.

હકેં કહ્યા ગુનાહ કિયા ઉમતેં, કહ્યા કુલફ ઉપર દિલ ।
એ જો દઈ ફરામોસી ખેલમેં, જો ઉત્તરતે માંગયાં રૂહોં મિલ ॥ ૭ ॥

ખુદાએ તેમને કહ્યું, એ બ્રહ્માત્માઓએ નાશવંત જગતનો ખેલ માંગીને અપરાધ કર્યો છે. તેથી તેમના હદ્ય પર અજ્ઞાનતાનું આવરણ છવાઈ ગયું છે. તે બધા બ્રહ્માત્માઓના હદ્યમાં બ્રમનું આવરણ એટલા માટે નાખી દીધું કે, તેઓએ જગતમાં અવતરીને નશર ખેલ જોવાની માંગણી કરી.

કહું પેહેલે જંગલ જરી જેવર, રોસન નૂર ઝલકત ।
જોએ કિનારેં દરખત, પાક ખુસબોએ બેહેકત ॥ ૮ ॥

તે સમયે રસૂલ મહભ્રદ જરી અને મોતી સમાન પ્રકાશિત વન, ઉપવનનાં દર્શન કર્યા. જેનો પ્રકાશ ચારેબાજુ છવાપેલો હતો. યમુનાજ્ઞના કિનારે વૃક્ષો પવિત્ર સુગંધથી મહેંકી રહ્યાં હતાં.

દેખ્યા હોજ અરસ કા, દેહુરિયાં ગિરદવાએ ।
ઔર જંગલ પૂર મોતિયોં, સે દિયા મહંમદ કોં દેખાએ ॥ ૯ ॥

તેમણે પરમધામનું તળાવ (હૌજ કૌસર) પણ જોયું. જેની ચારે બાજુ દેરીઓ સુશોભિત છે. તેનાથી પણ આગળ મોતી સમાન પ્રકાશિત વન, ઉપવન અને ભવન વગેરે દેખાયાં.

ઈહાં લગ સાથ જબરાઈલ, પોહોંચ્યા નૂર મકાન ।
કહે આગે મેરે પર જલેં, ચઢ સક્યા ન ચૌથે આસમાન ॥ ૧૦ ॥

જિશ્રીલ ફિરસ્તા પણ રસૂલ મહભ્રદ સાથે અહીં સુધી (અક્ષરધામની તરફ જમુનાજ્ઞના કિનારા સુધી) પહોંચ્યા હતા. તેનાથી આગળ જતાં તેમણે કહ્યું, હવે મારી પાંખો બળવા લાગી છે. આ રીત તે પરમધામમાં પ્રવેશ કરી શક્યા નહિએ.

મહંમદ કી બુજરકી, બીચ ઈન કલામ ।
ઔર કહી હકીકત, આખર આવને ઈસા ઈમામ ॥ ૧૧ ॥

આ વર્ણનથી રસૂલ મહભૂમદની મોટાઈ પ્રગટ થાય છે. તેમણે એ પણ ખરું કહું કે, અંતિમ સમયે ઈસા અને ઈમામ પ્રગટ થશે.

પાયા બીચ નાસૂત કે, હજરત ઈસે દીદાર ।
દઈ કુંજુ બકા કી, દેખે લૈલતકદર તીન તકરાર ॥ ૧૨ ॥

આ નાશવંત જગતમાં શ્રીશયામાજના અવતાર સ્વરૂપ નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી (હજરત ઈસા) એ નવતનપુરીમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા અક્ષરાતીત શ્રીકૃષ્ણનાં દર્શન કર્યો. તેમણે અખંડના દરવાજા ખોલવાની ચાવી સ્વરૂપ તારતમ જ્ઞાન આપ્યું, જેના દ્વારા શ્રીદેવચંદ્રજીએ મહિમાવંતી રાત્રિના ત્રણે ખંડો (વર્જ, રાસ અને જાગળી)ની લીલાનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કર્યો.

હક બૈઠે આએ અંદર, પટ અરસ દિયે સબ ખોલ ।
જો કહી મારફત મહંમદે, સો રૂહઅલ્લા કહે સબ ખોલ ॥ ૧૩ ॥

અક્ષરાતીત શ્રીકૃષ્ણજી સ્વયં તેમના હદ્યમાં બિરાજમાન થયા અને તેમણે પરમધામના બધા દરવાજા ખોલી નાખ્યા, જેને રસૂલ મહભૂમદે બ્રહ્મજ્ઞાન (મારિફત) કહીને માત્ર તેનો સંકેત કર્યો હતો, તેને શ્રીદેવચંદ્રજીએ પોતાની વાણી દ્વારા સ્પષ્ટ કરી દીધાં.

જો હુકમે કિયે નબિઅં જાહેર, દૂજે રખે રસૂલ પર અખત્યાર ।
ઔર ગુજ રખે જો તીસરે, સો કહે રૂહઅલ્લા કર પ્યાર ॥ ૧૪ ॥

ખુદાના હુકમથી રસૂલ મહભૂમદે કર્મના વિધાન (કાયદા) અંગે જ્ઞાન જાહેર કર્યું હતું. તેનાથી આગળ ઉપાસના વિશેના જ્ઞાનને જાહેર કરવાની જવાબદારી, તેમની ઈચ્છા પર છોડી હતી. તેનાથી પણ આગળનું બ્રહ્મજ્ઞાન ગુપ્ત રાખવામાં આવ્યું હતું. એ બ્રહ્મજ્ઞાનને સદ્ગુરુએ પ્રગટ થઈને પ્રેમપૂર્વક જાહેર કર્યું છે.

અબ કહું રૂહઅલ્લાહ કી, જિન દઈ મહંમદ સાહેદી ।
મેરા દિલ ઉનસે રોસન હુआ, પાઈ ન્યામત બકા દોડી કી ॥ ૧૫ ॥

હવે હું સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી વિશે ચર્ચા કરીશ, જેમના અવતરણની સાક્ષી રસૂલ મહભૂમદે આપી છે. તેમના દ્વારા અપાયેલા તારતમ જ્ઞાન દ્વારા મારું હદ્ય પ્રકાશિત થયું અને મેં અક્ષરધામ અને પરમધામનો ખજાનો મેળવ્યો.

જિત જબરાઈલ ના ચલ સક્યા, આગે પરે ન પાએ ।
સોએ ઠૌર દેખે સબે, બરકત રૂહઅલ્લાહે ॥ ૧૬ ॥

જે પરમધામમાં પ્રવેશવા માટે જિબ્રિલ ફિરસ્તા પણ અક્ષરધામથી આગળ વધી શક્યા નહિ, તે અક્ષરાતીત પરમધામનાં બધાં સ્થાનોનું દર્શન સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીની કૃપાથી મને થયું.

હોજ જોએ આઈ નજરોં, ઔર નૂર જલાલી હદ ।
ઈલમ ઈસે કે દેખાઈયા, ઔર મુસાફ હદીસ મહંમદ ॥ ૧૭ ॥

ત્યાનું તળાવ, યમુનાજી, વગેરે મારી નજર સમક્ષ આવી ગયાં. તેની સાથે જ અક્ષરધામની

સીમા પણ જોઈ. એ સદ્ગુરુના દિવ્ય જ્ઞાનના પ્રકાશથી મેં રસૂલ મહિમદના કુરાન અને હઠીસ વગેરે ધર્મગ્રંથો પણ જોયા.

ઔર જો મજફૂર હુઈ અંદર, કૌલ કહે ઈસારત ।
એ સાહેદી હાદી મોમિન બિના, તો એ કિનકી કો ખોલત ॥ ૧૮ ॥

દર્શનને સમયે ખુદાએ રસૂલ મહિમદ સાથે જે વાતો કરી હતી અને આત્મજાગૃતિના સમયે પોતે પણ આવવાનાં વચ્ચનો આઘાં હતાં, તેને રસૂલ મહિમદે સંકેત દ્વારા વ્યક્ત કર્યા હતાં. એ બધાં રહસ્યોની સાક્ષી સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી અને બ્રહ્માત્માઓ સિવાય બીજું કોણ સ્પષ્ટ કરી શકે છે ?

દેખી સૂરત અમરદ, તાસોં કિયા મજફૂર ।
સોએ દુનીમેં મહંમદેં, સબ ભ્યારાજેં કિયા જહૂર ॥ ૧૯ ॥

રસૂલ મહિમદે ખુદાનાં કિશોર સ્વરૂપ (અમરદ સૂરત)નાં દર્શન કર્યા અને તેમની સાથે ચર્ચા કરી. તેમણે ‘મેયરાજનામા’ નામના ગ્રંથમાં આ પ્રસંગનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.

દુનિયાં ચૌદે તબકમેં, જાકી તરફ ન પાઈ કિન ।
સો સબ ભ્યારાજમેં, રસૂલેં કરી રોસન ॥ ૨૦ ॥

આ ચૌદ લોકના જીવોમાં કોઈએ પણ પરમાત્માની સરખી દિશા મેળવી નથી. તેમના વિશે રસૂલ મહિમદે ‘મેયરાજનામા’માં સ્પષ્ટ વર્ણન કર્યું છે.

પર એ બાની સો સમજે, જો પોહોંચ્યા હોએ ઈન મજલ ।
ઔર ક્યો સમજેં એ માએને, જો ઈન રાહમેં જાત હૈં જલ ॥ ૨૧ ॥

પરંતુ એ વચ્ચનોને, તે જ સમજી શકે છે, જે એ ભૂમિકા સુધી પહોંચ્યા છે. બીજા લોકો એ ગૂઢ રહસ્યોને સમજવા માટે શી રીતે શક્તિમાન બની શકે ? જે આ માર્ગ પ્રવેશ કરતાંની સાથે જ બળીને ભસ્મ થઈ જાય છે !

ઈત પોહોંચ્યા ઈસા રૂહઅલ્લા, સો ભી મહંમદ કી સૂરત ।
તાકોં હકેં કહી રૂહ અપની, જાકોં ખાવંદ બિતાબ આખરત ॥ ૨૨ ॥

આ દિવ્ય પરમધામમાં શ્રીદેવચંદ્રજી (ઈસા રૂહઅલ્લાહ) પહોંચ્યા છે. તેઓ પોતે શ્રીશયામાજીનો અવતાર છે. તેમને જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પોતાની અંગના કહ્યા છે અને ક્યામતના સમયના સ્વામીની શોભા આપી છે.

મહંમદ કહે ઈસા આવસી, ઔર મહંમદ મેહેદી ઈમામ ।
માર સેતાન કુઝર દુની કા, એક દીન કરસી તમામ ॥ ૨૩ ॥

રસૂલ મહિમદે પણ કહ્યું હતું, શ્રીશયામાજી સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટ થશે અને તેઓ જ ઈમામ મહદી કહેવાશે. તેઓ આસુરી વૃત્તિરૂપ શેતાનને મારીને, જીવોના હદ્યની ભાંતિ દૂર કરી, સમસ્ત જગતમાં એક ધર્મ (શ્રીકૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ)ની સ્થાપના કરશે.

એક દીન તબ હોવહીં, જબ સાઝ હોવેં સબ દિલ ।
એ હક બિના ન હોવહીં, જો ચૌદે તબક આવેં મિલ ॥ ૨૪ ॥

આ જગતમાં એક ધર્મની સ્થાપના ત્યારે જ થઈ શકે છે, જ્યારે બધા લોકોનાં હદ્ય નિર્મણ

બની જાય. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા વગર એવું કાર્ય થવું સંભવ નથી. ભલે ચૌદ લોકનાં બધાં પ્રાણીઓ મળીને પ્રયાસ કેમ ન કરે ?

સોએ બિતાબ રૂહઅલ્લાકા, યા મહંમદ સિર બિતાબ ।
યાતો સિર ઈમામ કે, જો આખર ખોલસી કિતાબ ॥ ૨૫ ॥

આ રીતે ધર્મ સ્થાપનાની આ શોભા સદ્ગુરુને મળી છે. તેઓ જ શ્રીશયામાજીના અવતાર છે. અંતિમ સમયે અવતરેલા ધર્મગુરુની એ શોભા છે, જે દિવ્ય જ્ઞાન દ્વારા બધા ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરશે.

સોઈ ખોલે એ માએને, જિન લઈ મજલ ઈન ઠૌર ।
એ બાની વાહેદત કી, દૂજા કેહેતે જલ મરે ઔર ॥ ૨૬ ॥

પરમધામનાં રહસ્યપૂર્ણ વચનોને તેઓ જ સ્પષ્ટ કરી શકે છે, જે આ પદથી સુશોભિત છે. બીજા લોકો તો પરમાત્માના અદ્વૈતભાવનાં આ વચનોને બોલતાંની સાથે જ બળીને ભસ્મ થઈ જાય છે.

એ જો ઔલાદ આદમ કી, દિલ મજાજ ઐસા દુસમન ।
પૂજત સબ હવા કોં, સો ક્યો સુની જાએ કુરકાન ઈન ॥ ૨૭ ॥

આ જગતમાં જેટલા પણ આદમના વંશજ છે, તેમનાં હૃદય મોહગ્રસ્ત છે. તેમાં તેમના શત્રુ શેતાનનું સાપ્રાજ્ય છે. તેથી જગતના જીવો શૂન્ય - નિરાકારની પૂજા કરે છે. તેનાથી કુરાનનાં એ સત્ય વચનો શી રીતે સાંભળી શકાય ?

હક મહંમદ મોમિન મુસાફ, એ પેહેચાન હોસી જબ ।
જૂઠ સાંચ દોડી મિલ રહે, પાઉ પલમેં જુદે હોસી તબ ॥ ૨૮ ॥

જ્યારે આ જીવોને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્રીશયામાજી, બ્રહ્માત્માઓ તથા સંદેશા સ્વરૂપ કુરાનની ઓળખ થશે ત્યારે આ જગતમાં રહેલું સત્ય અને અસત્ય ક્ષાશભરમાં અલગ અલગ દેખાશે.

એ સબ પૈંડા મહંમદકે નૂરસે, અવ્વલ આખર સોઈ નૂર ।
એક સાઈત ન ખાલી નૂર બિના, તબ દુની દેખે જબ હોસી જહૂર ॥ ૨૯ ॥

આ સંપૂર્ણ સૂછિ શ્રીશયામાજીના પ્રકાશ દ્વારા સર્જાઈ છે. આરંભથી માંડીને અંત સુધી તેમનો જ પ્રકાશ જળહળી રહ્યો છે. તેમના પ્રકાશ વગર એક ક્ષાશ પણ ખાલી નથી. જ્યારે તેમનો પ્રકાશ, પ્રત્યક્ષ પ્રગટ થશે ત્યારે જગતના બધા જીવો એ દિવ્ય તેજનું દર્શન કરી શકશે.

સિર બિતાબ જમાને ખાવંદ, સો કરસી મુસાફ જહૂર ।
જૂઠ દૂર હોએ રાત અંધેરી, સબ દેખેં હક અરસ ઊગેં સૂર ॥ ૩૦ ॥

આત્મજગૃતિના અંતિમ સમયના સ્વામીના સ્વરૂપમાં આ સંપૂર્ણ જવાબદારી, શ્રીશયામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુને મળી છે. તેઓ મારા હૃદયમાં બિરાજમાન થઈને ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરશે. ત્યારે અજ્ઞાનમયી રાત્રિની મિથ્યા ભાંતિઓ ઊડી જશે અને બધા જીવો બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી સૂર્યોદયનાં દર્શન કરશે.

સબ કી જુબાંસે મહંમદ, સબ પર કરસી હિદાયત ।
એ સુકન લિખે સબ કિતાબોં, પર ક્યોં સમજેં દમ ગફલત ॥ ૩૧ ॥

બધા જ ધર્મ ગ્રંથોમાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે કે, શ્રીશયામાજી બધા લોકોની ભાષાઓમાં તેમને ઉપદેશ આપશે. પરંતુ આપ્તગ્રંથોનાં આ વચ્ચનોને અજ્ઞાની લોકો શી રીતે સમજી શકે ?

અવલ આખર બીચ મહંમદ, ઈત સબ જાને દુની કલામ ।
હકેં માસૂક કહ્યા મહંમદ કોં, સો ક્યોં સમજેં દુની આમ ॥ ૩૨ ॥

નાશવંત જગતના તમામ જીવો એટલું જ સમજે છે કે, સૃષ્ટિની શરૂઆતથી મધ્ય અને અંત સુધી (બસરી, મલકી અને હકી સ્વરૂપોમાં) શ્રીશયામાજી જ વ્યાપ્ત છે. પરંતુ સામાન્ય લોકો એ રહસ્યને શી રીતે સમજી શકે, કે પરમાત્માએ પોતે શ્યામાજીને પોતાનાં પ્રિયતમા કહ્યાં છે.

જેતા કોઈ રૂહ મોમિન, જીએ પોહોંચ્યા હક ઈલમ ।
સો બાત સમજેં હક અરસકી, જિન દિલ પર લિખ્યા બિના કલમ ॥ ૩૩ ॥

પરમધામથી અવતરેલા જેટલા બ્રહ્માત્માઓ છે અને જેમને બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન) પ્રાપ્ત થયું છે, તેઓ જ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા અને પરમધામ સંબંધી વાત સમજી શકે છે. કેમકે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ તેમના હદ્ય પર કલમ વગર જ એ સંપૂર્ણ રહસ્ય અંકિત કરી દીધું છે.

ઔર જાહેર દિલ જો મજાજી, સો ભી કહે ગોસ્ત ટુકડે ।
સો ક્યોં સુનસી કેહેસી ક્યા, જો કહે અંધે બેહેરે મુરદે ॥ ૩૪ ॥

જે લોકો મિથ્યાભિમાની અથવા માત્ર કર્મકંડની સીમામાં જ રચ્યા પચ્યા રહે છે, તેમના હદ્યને માત્ર માંસનો પિંડ કહ્યો છે. તેઓ બ્રહ્મ વિષે શું સાંભળી શકે ? અને શું કહી શકે ? તેમને તો કુરાનમાં આંધળા, બહેરા તથા મડા જેવા કહ્યા છે.

દિલ મોમિન અરસ કહ્યા, ઉતરે ભી અરસ સે ।
હક બૈઠક ઈનોં દિલ પર, એ સિફત ન આવે જુબાંમે ॥ ૩૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હદ્યને જ પરમધામ કહ્યું છે. તેઓ પોતે પરમધામથી અવતર્યા છે. તેમના હદ્યમાં પરમાત્માનો વાસ છે. તેથી જ્ઞબ દ્વારા તેમની શોભાનું વર્ણન થઈ શકે નહિ.

કહ્યા દુની નિકાહ ઈબ્લીસસે, દિલ મજાજી તિન પૈદાસ ।
જેતી ઓલાદ આદમ કી, પૂજેં હવા ચલેં લિબાસ ॥ ૩૬ ॥

કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, સાંસારિક જીવોનો સંબંધ શેતાનથી થયો છે. તેનાથી મોહગ્રસ્ત બનેલા જીવોની જ ઉત્પત્તિ થાય છે. આ રીતે આદમના જેટલા વંશજ છે, તે બધા શૂન્ય અને નિરાકારની જ પૂજા કરે છે. તેમની દાઢિ બાહ્ય વેશ-ભૂષા પર જ રહે છે.

કહ્યા મહંમદ હક કે નૂર સે, નૂર મહંમદ કે મોમન ।
હક હાદી રૂહેં વાહેદત, ઈત મિલે ન દૂજા સુકન ॥ ૩૭ ॥

શ્રીશયામાજી પરબ્રહ્મ પરમાત્માની તેજોમય અંગરૂપા છે અને બ્રહ્માત્માઓ શ્રીશયામાજીના તેજોમય અંગ છે. દિવ્ય પરમધામમાં શ્રીરાજજી, શ્રીશયામાજી અને બ્રહ્માત્માઓનો અદ્વૈત સંબંધ છે. તે સિવાય તેમના મહિમા માટે બીજો કોઈ શબ્દ જ ઉપલબ્ધ નથી.

કહે તિહતર ફિરકે મહંમદ કે, એક નાજી નારી બહતર ।
નાજીકો હિદાયત હક કી, ખડા બીચ રાહ કે પર ॥ ૩૮ ॥

રસૂલ મહભ્રદના અનુયાયીઓ તોતેર સંપ્રદાયોમાં વહેંચાયા, તે પૈકી એક સંપ્રદાય જ ધર્મનિષ (નાજી) કહેવાયો. બાકીના બોતેર નરકગામી (નારી) કહેવાયા. એ બ્રહ્મનિષ સંપ્રદાયને પરમાત્માનું માર્ગદર્શન મળે છે અને તેઓ જ તેમના માર્ગ પર દૃઢતાપૂર્વક ઊભા છે.

ઔર તફરકા ભાએ, ચલે કૌલ તોડ કર ।
દાંએ બાંએ ચલાએ દુસમને, મારે ગાએ હક બિગર ॥ ૩૯ ॥

બાકીના બધા લોકો રસૂલ મહભ્રદનાં વચનોનો ભંગ કરી જુદા જુદા સંપ્રદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા. દુષ્ટ શેતાને તેમના હદ્યમાં બેસીને તેમને સન્માર્ગથી વિપરીત આમતેમ ભટકતા કર્યા. તેથી સત્યને પામ્યા વગર એ બધા હતાશ થઈને માર્યા ગયા.

ભ્યારાજ હુઆ મહંમદ પર, કોઈ ઔર ન આયા ઢિગ ઈન ।
સો આખર ઈસા ઈમામે, કિએ ભ્યારાજમેં સબ મોમિન ॥ ૪૦ ॥

તે સમયે રસૂલ મહભ્રદને જ ખુદાનાં દર્શન થયાં હતાં. તેમના સિવાય બીજું કોઈપણ ખુદાની નજીક પહોંચી શક્યું નહિ. પરંતુ અંતિમ સમયે અવતરેલા સદ્ગુરુએ બધા બ્રહ્માત્માઓને પરમધામ તથા પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં દર્શન કરાવ્યાં.

ખૂબિયાં આખર બખત કી, કિન મુખ કહી ન જાએ ।
ખુબી કહિએ તિન કી, જો સબદ માહેં સમાએ ॥ ૪૧ ॥

આત્મજગૃતિના આ અંતિમ સમયની વિરોધતાનું વર્ણન થઈ શકે તેમ નથી. વિરોધતા તો તેમની જ બતાવી શકાય છે, જે શબ્દોમાં સમાઈ જાય છે.

અવ્વલ જમાને કે સૈયદ, ઔર બડે કેહેલાએ પૈગંમર ।
પર સો બરાબરી કર ના સકેં, જો આઈ ઉમત મહંમદ કી આખર ॥ ૪૨ ॥

પૂર્વકાળમાં પણ પયગંબરો તથા અવતારી પુરખો શ્રેષ્ઠ કહેવાયા છે. પરંતુ અંતિમ સમયમાં અવતરેલાં શ્રીશ્યામાજીના અંગસ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓની સમક્ષ તેઓ થઈ શકતા નથી.

લિખ્યા સબ કુરાન મેં, માઝેને મગજ સબદ ।
ક્યા જાને અવ્વલ કતાર જો, દુની બાંધી જાએ માહેં હદ ॥ ૪૩ ॥

કુરાનમાં આ બધો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ તેને સમજવા માટે ગૂઢ રહસ્યો જાણવાં જરૂરી છે. જે લોકો આદિકાળથી જ શબ્દોના બાધ્યાર્થોમાં ફસાયેલા છે અને એકબીજાની દેખાદેખીએ ચાલી રહ્યા છે, તેઓ આ રહસ્યોને શી રીતે સમજ શકશે ?

રહાઅલ્લા મુરદે ઉઠાવત, હક કા હુકમ લે ।
આખર અપને હુકમ ઉઠાવહીં, મોમિન મહંમદ કે ॥ ૪૪ ॥

કુરાન પ્રમાણે સદ્ગુરુ રૂપે અવતરેલાં શ્રીશ્યામાજી પરમાત્માનો આદેશ મેળવીને મહદાંઓને બેઠાં કરશે. શ્રીશ્યામાજી જ સદ્ગુરુ બનીને અજ્ઞાનરૂપી અંધકારમાં સૂતેલા પોતાના અંગરૂપ બ્રહ્માત્માઓને તારતમ શાન દ્વારા જાગૃત કરશે.

ઈન વિધ લિખ્યા જાહેર, તો ભી દેખેં ના ખુલાસા ।
સબ બોલે ફનામેં રાત કોં, કિયા ઉમતેં ફજર બકા ॥ ૪૫ ॥

આ રીતે સ્પષ્ટ લખ્યું છે. તેમ છતાં બાબુ દસ્તિવાળા લોકો એ રહસ્યોને સ્પષ્ટ રીતે સમજતા નથી. બધા લોકો અજ્ઞાનમયી રાત્રિમાં જ પોતાની વાત કરી રહ્યા છે. પરંતુ બ્રહ્માત્માઓએ પ્રગટ થઈને બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત કરી દીધું છે.

જો લિખી સબે બુજરકિયાં, સો સબ બીચ આખર ।
સો ગિરો નાજ મહંમદી, લિખે નામેં યાકે ફેલોં પર ॥ ૪૬ ॥

ધર્મ ગ્રંથોમાં જે લોકોનો મહિમા વર્ણિયો છે તે અંતિમ સમયે પ્રગટ થનારા બ્રહ્માત્માઓનો જ છે. રસૂલ મહભૂમદે જેમને ધર્મનિષ સમુદ્ઘાય (નાજ ગિરોહ) કર્યા છે તેઓ એ જ બ્રહ્માત્માઓ છે, તેમનાં સદ્ગ્રાચારણોને લીધે જ તેમને વિશિષ્ટ ઉપાધિઓ આપવામાં આવી છે.

અવ્વલ આખર ક્યામત લગ, કર્યા નૂર ચઢતા નબી કા ।
ખાલી ના જમાના મહંમદ બિના, એ બીચ મુસાફ હદીસ લિખ્યા ॥ ૪૭ ॥

પ્રારંભ (રસૂલના જીવનકાલ)થી લઈને ક્યામત સુધી રસૂલ મહભૂમદનો જ સંદેશ ફેલાતો ગયો. તેથી કુરાન તથા હદીસોમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે, કોઈ પણ સમય રસૂલ મહભૂમદ સિવાય ખાલી રહ્યો નથી.

એ જાહેર કરે સોઈ બુજરકી, કર્યા જિનકા દિલ અરસ ।
આખર સોઈ નજીકી મોમિન, જો અરસ મતા કે વારસ ॥ ૪૮ ॥

જેમણે આ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કર્યા છે તેઓ જ શ્રેષ્ઠ આત્મા કહેવાયા છે. તેમનાં જ હદ્દ્ય પરમાત્માનાં ધામ કહેવાયાં છે. ક્યામતના સમયે પણ તે બ્રહ્માત્માઓને જ પરમાત્માની નજીક માનવામાં આવ્યા છે અને પરમધામના ખજાનાના અધિકારી પણ તેઓ જ છે.

મોમિન ઉતરે નૂર બિલંદસે, કૌલ કિયા હક્કોં જિન ।
કર્યા રસૂલ તુમ પર આવસી, સો કરસી તુમેં ચેતન ॥ ૪૯ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓ દિવ્ય પરમધામમાંથી અવતર્યા છે. તેઓએ જ આ જગતમાં અવતાર લેતી વખતે પરમાત્માને ન ભૂલવાનું વચન આપ્યું હતું. તો પણ પરમાત્માએ તેમને કર્યું હતું, મારા સંદેશવાહક તમારી પાસે આવશે અને તમને સાવધ કરશે.

ઔર ભેંગા ઝુરમાન, સબ ઈતકી હકીકિત ।
ઔર ઈસારતેં રમૂજેં, માસૂક દેસી તુમેં મારફત ॥ ૫૦ ॥

તમારે માટે હું મારો સંદેશ મોકલીશ. તેમાં પરમધામની વાસ્તવિકતા હશે. તેનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરીને મારી પ્રિયતમા શ્રીશ્યામાજ તમને અહીની સંપૂર્ણ ઓળખાણ કરાવશે.

દુનિયાં પૈદા કલમેં કુંન સે, અસલ ઉનોં જુલમત ।
જિન મિલ જાઓ તિન મેં, તુમ હાદી મુઝસે નિસબ્ધત ॥ ૫૧ ॥

નશ્વર જગતના જીવો માત્ર ‘હો જા’ (કુંન) કહેવા માત્રથી ઉત્પત્ત થયા છે. તેમનું મૂળ જ શૂન્ય-

નિરાકાર છે. તમે એ જીવોની સાથે ભળી જશો નહિ. કારણ કે તમારો સંબંધ મારી સાથે અને શ્રીશ્યામાજી સાથે છે.

તુમ આપમેં રહિયો સાહેદ, ઓર ગવાહી ફિરસ્તે ।
મૈં ભી સાહેદ તુમ મૈં, તુમ જિન ભૂલો સુકન એ ॥ ૫૨ ॥

તમે પોતે એકબીજાના સાક્ષી રહેજો. બધા ફિરસ્તાઓ પણ તમારી સાક્ષી આપશો. હું પોતે પણ તમારો સાક્ષી બનીશ. તમે આ વચ્ચનોને ભૂલશો નહિ.

યાદ કીજો મેરે અરસકોં, ઓર નિસબત હક હાઈ ।
ઈલમ દેઊં મૈં અપના, જાસોં સક રહે ન જરે કી ॥ ૫૩ ॥

તમે મારા પરમધામને તથા શ્રીશ્યામાજી અને મારી સાથેના સંબંધને યાદ રાખજો. હું તમને મારું જ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન) આપીશ. જેનાથી તમારા હૃદયમાં જરા પણ શંકા રહેશે નહિ.

ખેલ કિયા તુમ વાસ્તે, જ્યોં બાજુકે કબૂતર ।
જિન મિલ જાએ તિનમેં, ઓ તુમ નહીં બરાબર ॥ ૫૪ ॥

જાહુના કબૂતરની જેમ આ નાશવંત ખેલ તમારા માટે જ રચાયો છે. તમે આ ખેલના જીવો સાથે હળીભળી જશો નહિ. એ જીવો તમારી સમાન નથી.

હંસી ઈસહીં બાત કી, મેરા ઈલમ તુમકોં જગાએ ।
તુમ બકા કરોગે દમ ખેલકે, પર સકોગે ન આપ ઉઠાએ ॥ ૫૫ ॥

આ વાત માટે તમારી હાંસી થશે કે, મારું તારતમજ્ઞાન તમને જાગૃત કરશો. તમે નાશવંત જગતના ખેલને તો તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અખંડ કરી શકશો પરંતુ પોતાને જાગૃત કરી શકશો નહિ.

ઐસા ફરેબ દેખાવસી, તુમ હૂજો ખબરદાર ।
તુમ જિન ભૂલો આપ અરસ મુજે, મૈં તુમારા પરવરદિગાર ॥ ૫૬ ॥

મારો હુકમ તમને આવો મિથ્યા ખેલ દેખાડશો. તેથી તમે સાવધાન બની જાઓ. તમે સ્વયંને, પરમધામને તથા મને ભૂલશો નહિ. હું પોતે જ તમારો સ્વામી છું.

હમ કબૂં ન ભૂલેં તુમકોં, બૈંદેંગે પકડ કદમ ।
હમ તુમારે ઐસે આસિક, તુમેં છોડેં નહીં એક દમ ॥ ૫૭ ॥

તેના જવાબમાં બ્રહ્માત્માઓએ કહ્યું, અમે આપને ક્યારેય ભૂલીશું નહિ. અમે તો આપનાં જ ચરણ ગ્રહણ કરીને બેસીશું. અમે તો આપની એવી પ્રિયતમા છીએ કે, એક પલભર માટે પણ આપને છોડીશું નહિ.

તુમ સાહેબ હમારે ઐસે માસૂક, હમ ઐસે તુમારે આસિક ।
તુમકોં ક્યોં હમ ભૂલેંગે, ઓર દેઓગે ઈલમ બેસક ॥ ૫૮ ॥

આપ અમારા પ્રિયતમ સ્વામી છો અને અમે આપના પ્રિયતમા આત્માઓ છીએ. આપ અમોને શંકા વગરનું જ્ઞાન આપનારા છો. તેથી અમે આપને શી રીતે ભૂલી શકીએ ?

એ તો બડી હાંસી કોઈ ખેલમે, જો એસી હોએ હમસેં ।
મોમિન રહિયો સાહેદ, એ હક કૌલ કરત હમમે ॥ ૫૮ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! જો આપણે આ મિથ્યા જગતના ખેલમાં શ્રીરાજજીને આ રીતે ભૂલી જશું તો આપણી સૌથી વધુ હાંસી થશે. તેથી તમે સૌ પરસ્પર સાક્ષી રહેજો. શ્રીરાજજી આપણને એવો ઉપદેશ આપી રહ્યા છે.

લિખ્યા ઈન વિધ જાહેર, તો ભી પાવેં ન ખેલ કબૂતર ।
અકલ ન પોહોંચે ઈનોંકી, સો ભી લિખ્યા લિખન હારેં યો કર ॥ ૬૦ ॥

ધર્મગ્રંથોમાં આ રીતે સ્પષ્ટ લખવામાં આવ્યું છે. તેમ છતાં જાહુના ખેલના કબૂતરની જેમ મિથ્યા જગતના જીવો તેને સમજતા નથી. તેમની બુદ્ધિ ત્યાં સુધી પહોંચતી પણ નથી તેમ છતાં લખનારાઓએ સ્પષ્ટ લખી દીધું છે.

સબદ લિખે જો બુજરકોં, સો સબ આખરી ઉમત કા ।
રાત સબદ સબ ફનાકે, સબદ આખરી દિન બકા ॥ ૬૧ ॥

ધર્મગ્રંથોમાં જે મહિમા લખવામાં આવ્યો છે. તે બધો અંતિમ સમયે અવતરનારા બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્દર માટે છે. અજ્ઞાનમયી રાત્રિમાં આપેલા ઉપદેશનું કોઈ મહત્વ રહેતું નથી. હકીકતે આત્મ જાગૃતિના અંતિમ સમયે કહેવાયેલાં તારતમ જ્ઞાનના શરૂદો જ શાશ્વત છે.

સો એ બડાઈ સબ ઉમતકી, જો કહી મહંમદકી આખર ।
વહ ખાવંદ કહે ખેલકે, એ ખેલકે કબૂતર ॥ ૬૨ ॥

રસૂલ મહભ્રદે આત્મજાગૃતિની અંતિમ ઘડી માટે જે મહિમા ગાયો છે, તે બધો બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા છે. બ્રહ્માત્માઓ જગતના આ ખેલના સ્વામી છે અને જગતના જીવો જાહુરી ખેલના કબૂતરની જેમ અસ્તિત્વ વગરના છે.

એતા ફરક કર્યા જાહેર, તો ભી કરેં ઈનકી સર ભર ।
વહ ફરક મુરદે જ્યો જીવતે, પર ક્યા કરે અકલ બિગર ॥ ૬૩ ॥

નાશવંત જગતના જીવો અને બ્રહ્માત્માઓમાં આટલું સ્પષ્ટ અંતર દર્શાવાયું છે. તો પણ તે લોકો પોતાને બ્રહ્માત્માઓની સમકક્ષ માને છે. તેમનામાં અને બ્રહ્માત્માઓમાં, મૃત્યુ પામેલા તથા જીવતી વ્યક્તિઓ જેટલું અંતર છે પરંતુ બુદ્ધિ વગર તે લોકો શું સમજ શકે ?

કુરમાન લ્યાયા હક્કા, મહંમદ આયા કિન ઊપર ।
એતી ખબર કિને ના કરી, જોલો હુઈ આખર ॥ ૬૪ ॥

રસૂલ મહભ્રદ કોને માટે પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવ્યા છે, એટલી સમજ જ્યાં સુધી ક્યામતનો સમય આવ્યો નહિ ત્યાં સુધી કોઈને પણ પડી નહિ.

બીતી સદી અગ્યારહીં, લ્યાએ રસૂલ કુરમાન ।
બડે ઉલ્મા આરફ કહાવહીં, પર પડી ન કાઢું પેહેચાન ॥ ૬૫ ॥
પઢસી કો કુરમાન કોં, લેસી કો હકીકત ।
કલામ અલ્લા કો ખોલસી, કો લેસી હક મારફત ॥ ૬૬ ॥

રસૂલ મહભ્રદને ખુદાનો સંદેશ લઈ આવ્યે અગિયારમી સદી વીતી ગઈ. મોટા મોટા વિદ્વાનો

કુરાનના જાણકાર કહેવાયા પરંતુ કોઈને પણ ઓળખાજા ન થઈ કે, કુરાનનો અભ્યાસ કોણ કરશે અને તેની વાસ્તવિકતા કોણ ગ્રહણ કરશે ? એટલું જ નહિ, આ બ્રાહ્મી વચનોનું ગૂઢ રહસ્ય કોણ સ્પષ્ટ કરશે અને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ઓળખાજા કોને થશે. (એ બાબત મોટા વિદ્વાનોને પણ ન સમજાઈ)

જોલો કુરમાન ખોલ્યા નહીં, તોલો રાત હૈ સબ મેં ।
એહી કુરમાન કરસી ફજર, જબ લિયા હાથ હાદી ને ॥ ૬૭ ॥

જ્યાં સુધી આ વચનોની સ્પષ્ટતા નહિ થાય ત્યાં સુધી બધે જ અજ્ઞાનની રાત્રિનું અંધારું જ છવાયેલું રહેશે. આ જ આદેશ, જ્ઞાનનું પ્રભાત પ્રગટાવશે, જ્યારે તેને સદ્ગુરુ પોતે પોતાના હાથમાં લેશે.

કૌલ તોડ જુદે કિએ કુફરેં, મેટેં મસી તફરકા ।
એક દીન તબ હોએસી, દિન ઉગેં અરસ બકા ॥ ૬૮ ॥

રસૂલ મહભ્રમના અનુયાયીઓ અજ્ઞાનને લિધે, તેમનાં વચનોનું ઉલ્લંઘન કરીને, જુદા જુદા સમુદ્દર્યોમાં વહેંચાઈ ગયા. સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ પ્રગટ થઈને તેમના મતભેદો દૂર કર્યા. બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થવાથી અખંડની ઓળખાજા થશે. ત્યારે આખા જગતના લોકો એક જ ધર્મની છત્રધાયામાં આવશે.

એ અવ્વલ કહ્યા મહંમદને, આએ ઈસા મારસી સેતાન ।
સાઝ દિલ હોસી સબોં, કરાએ દીદાર નૂરજમાલ ॥ ૬૯ ॥

રસૂલ મહભ્રમદે શરૂઆતમાં જ કહી દીધું હતું કે, સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી પ્રગટ થઈને નાસ્તિકતા રૂપી શેતાનને મારીને દૂર ભગાડશે. તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલા તારતમ જ્ઞાન દ્વારા બધાંનું હદ્ય નિર્મલ બનશે. તે ઉપરાંત તેઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર પણ કરાવશે.

ઈમામ ઈમામત ઉમતકી, કરસી અરસ અજીમ ઉપર ।
એ હોસી હૈયાતી સેજદા, તબ હુઈ તમામ ફજર ॥ ૭૦ ॥

તેઓ બધાના સદ્ગુરુ બનીને પોતાના બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરાયને પરમધામની તરફ પ્રણામ કરાવશે. તેમના એ પ્રણામ અખંડ થશે ત્યારે જગતમાં બધે જ જ્ઞાનનું પ્રભાત થઈ જશે.

જો અરસસે રૂણે ઉતરોં, તામેં થા રૂહઅલ્લા સિરદાર ।
કહ્યા તુમ પર રસૂલ ભેજોંગા, હકેં યોં કૌલ કિયા કરાર ॥ ૭૧ ॥

પરમધામથી જે બ્રહ્માત્માઓ અવતર્યા છે તેમાં શ્રીશ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શિરોમણિ છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ બ્રહ્માત્માઓને વચન આપ્યું હતું કે હું તમારા માટે મારો સંદેશવાહક મોકલીશ. (તે આજ છે.)

ઈન વિધ લિખ્યા જાહેર, પર કિને ન કિયા બયાન ।
એ હોએ તિનહીં સે જાહેર, હકેં જિન પર ભેજ્યા કુરમાન ॥ ૭૨ ॥

ધર્મગ્રંથોમાં એ વચનો સ્પષ્ટ લખેલાં છે, પરંતુ કોઈએ પણ તેનું વર્ણન કર્યું નથી. એ રહસ્ય એ જ બ્રહ્માત્માઓ દ્વારા પ્રકાશિત થશે, જેમને માટે આ આદેશ-વચનો મોકલવામાં આવ્યાં છે.

ભિતાબ રસૂલી મહંમદ પર, તમામી આખર મેહેદી ભિતાબ ।
એ લે ઈલમ આખરી હક્કા, મહંમદ મેહેદી ખોલે કિતાબ ॥ ૭૩ ॥

પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવનાર હજરત મહભ્રમદને રસૂલ (સંદેશવાહક)ની ઉપાધિ મળી અને આત્મ જગૃતિના એ અંતિમ સમયે અવતરેલા સદ્ગુરુને મહદી મહભ્રમદની ઉપાધિથી વિભૂષિત કર્યા. તેમણે જ આત્મજાગૃતિની આ અંતિમ ઘડીએ બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપ તારતમ જ્ઞાન ગ્રહણ કરીને ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી દીધાં.

કુરમાન હક્કે લિખ ભેજિયા, દિયા હાથ રસૂલ કે ।
રૂહઅલ્લા પર ભેજિયા, કિન ખબર ન પાઈ એ ॥ ૭૪ ॥

પરમાત્માએ રસૂલ મહભ્રમદની સાથે પોતાનો સંદેશ મોકલાવ્યો. આ પણ શ્રીશ્યામાજ સ્વરૂપ સદ્ગુરુ માટે હતો. પરંતુ કોઈને પણ તેની સમજ ના પડી.

એ આગે કુરમાયા રસૂલેં, કૌલ તોડ હોસી તરફરકા ।
એક નાજી બહતર નારી લિખે, પર કિન પાયા ન ખુલાસા ॥ ૭૫ ॥

રસૂલ મહભ્રમદે તો પહેલેથી જ કહી દીધું હતું કે, તેમના અનુયાયીઓ, તેમનાં વચ્ચનોનું ઉલ્લંઘન કરી જુદા જુદા સંપ્રદાયોમાં વહેંચાઈ જશે. તેમાં એક ધર્મનિષ સંપ્રદાય (નાજી) પણ હશે. બાકીના બોતેર નરકગામી હશે. પરંતુ કોઈને પણ એ સ્પષ્ટ ન થયું કે, કોણ ધર્મનિષ છે અને કોણ નરક ગામી છે ?

કૌલ સોઈ તોડેંગો, જિનો હોસી મજાજ દિલ ।
હોસી જુદે બુજરકી વાસ્તે, કહ્યા ફિરસી ફિરકે મિલ મિલ ॥ ૭૬ ॥

તેમણે આ સ્પષ્ટ કહ્યું હતું, તેઓ જ મારાં વચ્ચનોનો ભંગ કરશે, જેનું હૃદય અમિત હશે, તેઓ પોતાની પ્રતિષ્ઠા માટે અલગ થઈને, જુદા જુદા સમુદ્દર્યોમાં વહેંચાઈ જશે.

જહેર લિખ્યા મિસ્કાતમેં, મેં ડરોં પીછલે ઈમામોં સેં ।
ગુમરાહ કરસી દુની કોં, એસે બુજરક હોસી આખરમેં ॥ ૭૭ ॥

‘મિસ્કાત’ નામના હદીસમાં રસૂલ મહભ્રમદે સ્પષ્ટરૂપે કહ્યું છે, મને ભવિષ્યમાં થનાર તે ધર્મગુરુઓનો ભય લાગે છે, જે મારા અનુયાયીઓને ગુમરાહ કરશે. અંતિમ સમયમાં એવા કહેવાતા માર્ગદર્શકો પ્રતિષ્ઠિત કહેવાશે.

હોસી દિલ સૈતાન કા, ઓર વજૂદ આદમી કા ।
લોહૂ સૈતાન જ્યોં બીચ વજૂદ, એ બીચ હદીસ લિખ્યા ॥ ૭૮ ॥

હદીસમાં એ પણ લખ્યું છે કે, તેમનું હૃદય દુષ્ટતાથી ભરેલું હશે, દેખાવ માત્રથી તેઓ મનુષ્યો જેવા દેખાશે. તેમના શરીરમાં લોહીની માફક દુષ્ટતા જ વહેતી હશે.

તરફ ચારોં બીચ વજૂદ કે, લિખ્યા વિધ વિધ કર ।
યોં દુની નિગલી સૈતાન ને, એક હક્કે મોમિન બચાએ ફજર ॥ ૭૯ ॥

તેમના શરીરમાં ચારે બાજુ દુષ્ટતા જ છવાયેલી રહેશે. આવી વાતો વિવિધ રીતે લખવામાં આવી

છે. આ રીતે દુષ્ટતાએ તમામ જીવોને પોતાનો કોળિયો બનાવી લીધો છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ માત્ર પોતાની અંગનાઓને જ તેમના પંજામાંથી બચાવીને તેમને જ્ઞાનમય પ્રભાતનું દર્શન કરાવ્યું છે.

ભાંત ભાંત આલમ મેં, રસૂલેં કરી પુકાર ।
બિના મોમિન કોઈ ન કાદર, જો સુનકે હોએ હુસિયાર ॥ ૮૦ ॥

આ રીતે વિભિન્ન સંદેશવાહકો તથા અવતારી પુરુષોએ આ જગતમાં જુદી જુદી રીતે પોકાર કર્યા છે. પરંતુ બ્રહ્માત્મા સિવાય બીજું કોઈ એવા સમર્થ ન થયા જે આ વચ્ચનોને સાંભળીને સાવચેત થઈ ગયા હોય.

જિન વિધ લિખ્યા કુરાનમેં, હદીસોં મેં ભી સોએ ।
એ અરસ દિલ મોમિન જાનહીં, જો નૂર બિલંદસે ઉત્તરયા હોએ ॥ ૮૧ ॥

કુરાનમાં જે રીતનો ઉલ્લેખ છે તે રીતે હદીસોમાં પણ ચર્ચા છે. પરંતુ ધામહદ્યવાળા બ્રહ્માત્માઓ જ તેનું રહસ્ય જાણી શકે છે, જે હિન્દુ પરમધામથી અવતર્યા છે.

આખર જિતાબ સિર રસૂલ, દૂજા સિર મેહેદી ઈમામ ।
ઈન વિધ ખાવંદી રૂહઅલ્લાહ કી, એ તીનોં એક દીન કરસી તમામ ॥ ૮૨ ॥

પયગંબરોમાં અંતિમ પયગંબરની શોભા રસૂલ મહિમદને જ મળી છે. એ જ રીતે ક્યામતના સમયે જગતને અખંડ કરવાની શોભા ઈમામ મહેદીને મળી. આ રીતે એ બનેના સ્વામિત્વની જવાબદારી શ્રીશ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીને મળી છે. એ ત્રણેયે મળીને જુદા જુદા મતો-મતાંતરોને એક ધર્મ (શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ)માં સામેલ કરશે.

એ અવ્વલ કહ્યા રસૂલેં, પર કર્યો પાવે મજાજી દિલ ।
ના બૂજે હક હાદી રૂહોંકી, જો ચૌંદે તબક મથે મિલ ॥ ૮૩ ॥

આ વાત રસૂલ મહિમદે પહેલેથી જ કહી દીધી હતી. પરંતુ બ્રમિત હદ્યવાળા જગતના જીવો તેને શી રીતે સમજ શકે ? ચૌંદ લોકના તમામ જીવો મળીને પ્રયત્ન કરે તો પણ, પરબ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્રીશ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓને ઓળખી શકશે નહિએ.

કેહે કેહે રસૂલેં ફેર કહી, જ્યોં સમજેં સબ કોએ ।
પર એ બૂજેં હક હાદી રૂહેં, ઔર બૂજે જો દૂસરા હોએ ॥ ૮૪ ॥

રસૂલ મહિમદે આ વાત વારંવાર એટલા માટે કહી છે કે બધા લોકો સમજ જાય. પરંતુ આ રહસ્યને પરમાત્મા પોતે જાણે છે અથવા તેમની અંગભૂતા શ્રીશ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓએ જાણે છે, તેમના સિવાય બીજા કોઈનું અસ્તિત્વ જ નથી, જે આને જાણી શકે.

કહે હાદી હક ઈલમસે, જ્યોં એક હરફેં બૂજે સબ બયાન ।
પર નફસ મજાજી કયા જાન હી, જાકે દિલ આંખ બુધ ન કાન ॥ ૮૫ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પરમધામનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કર્યું છે. જો આ બ્રહ્મજ્ઞાનનો એક શબ્દ પણ સમજાય તો, ધર્મગ્રંથોનાં તમામ રહસ્યો સ્પષ્ટ થઈ શકે છે. પરંતુ જે લોકો ગુણ,

અંગ, ઈન્દ્રિયોના ભિથ્યા ભ્રમમાં ભ્રમિત છે, તેઓ તેને શું સમજી શકે ? જેના હદ્યમાં આંખો, બુદ્ધિ તથા કાન જ નથી.

જો રૂહ હોવે અરસ અજમકી, નૂર બિલંદસે ઉતરી ।
સોઈ સમજેં હક ઈસારતેં, ઔર ખબર ન કાંદું પરી ॥ ૮૬ ॥

જે આત્માઓ દિવ્ય પરમધામના છે અને ત્યાંથી આ જગતમાં અવતર્યા છે, તેઓ જ પરબ્રહ્મ
પરમાત્માના સંકેતો સમજી શકે છે. તેમના સિવાય બીજા કોઈને પણ તેનું જ્ઞાન થયું નથી.

ના તો ઈન વિધ કહી જો રસૂલેં, જ્યોં સબોં સમજી જાએ ।
જાકો અસલ ના દિલ અકલ, તિન હક કૌલ ક્યોં સમજાએ ॥ ૮૭ ॥

નહિ તો રસૂલ મહભ્રમદે એટલું સ્પષ્ટ કહી દીધું છે કે, બધા લોકો તેને સમજી જાય, પરંતુ જેનું
હદ્ય અને બુદ્ધિ જ સત્ય તરફ ફળી નથી તેઓ ખુદાનાં વચનો શી રીતે સમજી શકે ?

જો હક મુખ આપે કહીં, કરતા હોં ઈસારત ।
સો હકકી હાદી બિના, ઔર ન કોઈ સમજત ॥ ૮૮ ॥

જ્યારે પરમાત્માએ પોતે કહી દીધું કે આ હું સંકેતમાં કહું છું તો પરમાત્માનાં એ વચનો તેમનાં
અંગરૂપા શ્રીશ્યામાજી સિવાય બીજું કોઈ સમજી જ શકે નહિ.

હકેં લિખે સમજ ઈસારતેં, યા લ્યાયા સમજે સોએ ।
યા સમજેં આઈ જિન પર, ઔર બૂજે જો દૂસરા હોએ ॥ ૮૯ ॥

પરમાત્માના મોકલેલા એ સંકેતો તેઓ પોતે સમજી શકે છે અથવા તેને લઈને આવનાર
શ્રીશ્યામાજી સમજી શકે છે અથવા તો જેને માટે એ સંકેતો છે તે બ્રહ્માત્માઓ જ સમજી શકશે.
તેમના સિવાય બીજા કોઈનું અસ્તિત્વ હોય ત્યારે જ કોઈ સમજી શકે ને ?

તો એટે દિન બૂજી નહીં, સાલ બીતે નબે હજાર પર ।
ક્યોં સમજે ઔલાદ આદમકી, હક દિલ છિપી ખબર ॥ ૯૦ ॥

તેથી એક હજાર નેવું વર્ષ વીતી ગયાં, આટલા દિવસો સુધી આ સંકેતોને કોઈ પણ સમજ્યા
નહિ. હકીકતે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના હદ્યની ગૂઢ વાતો આદમના વંશજો શી રીતે સમજી શકે ?

નિકાહ હવાસોં કહી આદમકી, નિકાહ ઈબલીસ ઔલાદ આદમ ।
પૂજે હવા ખાહિસ લે અપની, જેતા બુજરક આદમ હર દમ ॥ ૯૧ ॥

આદમનો સંબંધ તો હવા સાથે થયો છે અને આદમના વંશજોનો સંબંધ દુષ્ટ શેતાન સાથે
જોડાયેલો છે. તેથી તેઓ પોતાની ઈચ્છાઓને વશ થઈને માયા (શૂન્ય-નિરાકાર)ની જ પૂજા
કરે છે. કહેવાતા શ્રેષ્ઠ લોકોની આ દશા છે.

તો રહી છિપી બીચ કુરમાનકે, નિકાહ ઈબલીસ સોહોબત અકલ ।
સો ક્યોં પાવેં મગજ મુસાફ કા, કહે મુરદે મજાજી દિલ ॥ ૯૨ ॥

તેથી કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો, રહસ્યો જ બની રહ્યાં. કેમ કે આદમના વંશજો દુષ્ટ શેતાન સાથે
પોતાનો સંબંધ જોડીને ભ્રમિત બુદ્ધિવાળા થઈ ગયા હતા. એવા લોકો કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો શી
રીતે સમજી શકે ? તેઓને મહદાની જેમ ભ્રમિત હદ્યવાળા કહેવામાં આવ્યા છે.

જિન ગેહું ખાયા કૌલ તોડકે, આદમ તિન નસલ ।
સો ક્યોં પાવેં રમૂજેં હક્કી, જો લિખ્યા બીચ અરસ અસલ ॥ ૮૩ ॥

જે આદમે ખુદાનાં વચનોનો ભંગ કરીને ઘઉં ખાધા, તેના વંશજ એ મનુષ્યો છે. તેથી તેઓ પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સાથે થયેલા પ્રેમ સંવાદનાં સંકેતોને શી રીતે સમજ શકે ? જે ધર્મગ્રંથોમાં લખેલા છે.

એ કુરમાન દૃહઅલ્લા પર, લ્યાયા હક્કા રસૂલ ।
ઈમામ ભિતાબ ખોલે કિતાબ, પરે ન મારફત ભૂલ ॥ ૮૪ ॥

રસૂલ મહભ્રદ, સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી માટે આ સંદેશ લઈને આવ્યા છે. તેઓ જ ઈમામ મહદી બનીને ધર્મગ્રંથોનાં આ ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી રહ્યા છે. તેમનાથી કોઈપણ પ્રકારની ખામી રહેશે નહિ.

ખોલી અગ્યારહીં સદી મિને, એ જો કિતાબ કુરકાન ।
માર દજાલ કરે એક દીન, મિલાએ ક્યામત નિસાન ॥ ૮૫ ॥

રસૂલ મહભ્રદ પછી અગ્યારમી સદીમાં તેમના સંદેશ સ્વરૂપ કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કર્યો, સદ્ગુરુએ પ્રગટ થઈને નાસ્તિકતારૂપી શેતાનને મારીને ભગાડ્યો અને એક ધર્મ (શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ)ની સ્થાપના કરી. આ રીતે તેમણે ક્યામત માટે લખવામાં આવેલા સંકેતોની મેળવણી કરી.

ઈમામ મસી મિલ રસૂલ, માર દજાલ કરસી ફજર ।
રોજ ફરદા સદી બારહીં, ખોલી બાતૂન ઉમત નજર ॥ ૮૬ ॥

કુરાનમાં આ પણ કહ્યું હતું, સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી અંતિમ ધર્મગુરુના રૂપે પ્રગટ થઈને પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ આપેલા તારતમ જ્ઞાન દ્વારા, નાસ્તિકતા રૂપી શેતાનને દૂર ભગાડી બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવશે. રસૂલ મહભ્રદ પછી બારમી સદી જ ક્યામતનો દિવસ (ફરદા-એ-રોજ ક્યામત) છે. એ જ સમયે સદ્ગુરુએ પોતાની અંગરૂપા બ્રહ્માંગનાઓની અંતર્દૃષ્ટિ ખોલી દીધી.

કાફી કૌલ ક્યામત કે, જાનતે થે ઝૂઠ કર ।
સો સરત મહભ્રદ કી સત હુઈ, અગ્યારહીં સદી આખર ॥ ૮૭ ॥

નાસ્તિક લોકો ક્યામતના એ સંકેતોને મિથ્યા માને છે, પરંતુ અગ્યારમી સદી પૂર્ણ થતાં જ રસૂલ મહભ્રદનાં એ વચનો સત્ય સાબિત થઈ ગયાં છે.

કોઈ એક કૌલ મહભ્રદ કા, હુઆ ન ચલ બિચલ ।
પર ક્યોં બૂજે ઔલાદ આદમકી, જિનકી ઈબલીસ નસલ ॥ ૮૮ ॥

રસૂલ મહભ્રદનું એક પણ વચન ખોટું ઠર્યું નથી, પરંતુ આદમના વંશજો એ રહસ્યોને શી રીતે સમજ શકે, જેમની બુદ્ધિ જ દુષ્પ શેતાન સાથે જોડાયેલી છે !

સાંચે કૌલ મહભ્રદકે, ફિર વલે સબ પર ।
જો કથું કહ્યા સો સબ હુઆ, પર સમજે નહીં કાફી ॥ ૮૯ ॥

રસૂલ મહભ્રદનાં સત્ય વચનો બધે જ છવાઈ ગયાં છે. તેમણે જે કાંઈ કહ્યું હતું તે પ્રમાણે બધાં કાર્યો થઈ ગયાં. પરંતુ અવિશ્વાસુ લોકો તેમનાં વચનોને સમજ શક્યા નહિ.

દીદાર હુએ મુરદે ઉઠે, આએ હક ઈલમ ।
ભિસ્ત દોજક કહી ત્યો હુઈ, કિયા હિસાબ ચલાએ હુકમ ॥ ૧૦૦ ॥

હવે તારતમ જ્ઞાન પ્રગટ થવાથી તમામને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન થયાં. નાશવંત શરીરમાં સૂતેલી તેમની ચેતના જાગૃત થઈ. મુક્તિ સ્થળ તથા નરકના સંદર્ભમાં પણ જે કાંઈ કહ્યું હતું, તે પ્રમાણે થયું. પરમાત્માએ પોતે સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટીને કર્માને આધારે બધાનો ન્યાય કર્યો.

કૌલ કેટેક આએ મિલે, ઔર કેટેક હેં મિલને ।
ભૂલ પરે ના કિસી કૌલકી, રસૂલેં કહ્યા તિનમે ॥ ૧૦૧ ॥

આ રીતે ભવિષ્યવાણીનાં કેટલાંક વચનો સાબિત થઈ ગયાં છે અને કેટલાંક ભવિષ્યમાં પ્રત્યક્ષ થશે. રસૂલ મહભાઈ જે કાંઈ કહ્યું છે, તેમનાં કોઈ પણ વચનોમાં ભૂલ નહિ હોય.

નિસાન મિલે સબ બાતૂન, અબ જાહેર હોસી સબ ।
દાભતલ અરજ કાફરોં, સ્યાહ મુંહ કરસી તબ ॥ ૧૦૨ ॥

આત્મજાગૃતિના સમયે પ્રગટ થનાર બધા સંકેતો મળી ગયા છે. હવે તે બધા પ્રત્યક્ષ રૂપે પ્રગટ થશે. તે સમયે જાનવર (દાભાતુલ અરજ) જેવા પાશવિક વૃત્તિવાળા અવિશ્વાસુ લોકોનાં મોંડાં કાળાં થઈ જશે.

જબ ખોલે મગજ મુસાફિકે, દ્વાર હકીકિત મારફત ।
એહી દિન ઊરોં હોસી જાહેર, દેખસી હુની ક્યામત ॥ ૧૦૩ ॥

સદ્ગુરુએ પ્રગટ થઈને કુરાન વગેરે ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી દીધાં અને પરમધામના દરવાજા ખોલીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની યથાર્થતા તથા પૂર્ણ ઓળખાણ કરાવી દીધી. આ બાબતને બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી દિવસનો ઉદ્ય થયો એમ કહેવામાં આવ્યું છે. એ જ્ઞાનના પ્રકાશમાં નશર જગતના લોકો ક્યામતના સંકેતોને પ્રત્યક્ષ (સાબિત) થતા જોશે.

મહામત કહેં એ મોમિનો, જિન જાગી ભૂલો કોએ ।
રાહ અરસ ઈસક ન છોડિએ, જ્યો સોભા લીજે ઠૌર દોએ ॥ ૧૦૪ ॥

શ્રીમહામતિજી કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! હવે જાગૃત થવામાં ભૂલ ના કરશો. પરમધામના પ્રેમમાર્ગને છોડશો નહિ. જેથી બને બાજુ (નાશવંત જગતમાં અને પરમધામમાં) શોભા મળી જાય.

પ્રકરણ ૨ ચોપાઈ ૨૧૭

શ્રી ક્યામતનામા (ઇંગ્રેઝી) ગ્રંથ સંપૂર્ણ

पहले बीज उत्तम हुआ, पुरी जहां नैतन ।
सब पुरियों में उत्तम, हुई धन धन ॥
ए मधे जे पुरी कहवे, नैतन जेहुं नाम ।
उत्तम चौदे भवनमां, जिहां वालानो विश्वाम ॥

- महामति श्री प्राणनाथ

श्री ५ नवतनपुरीधाम, जामनगर